Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 268 (13982) | 1972 оной ноябриин 14, вторник | Сэн 2 мүнгэн

[А]ЖАЛШАДАЙ [Б]ЭШЭГҮҮД

[Б]үрэл оронноймнай нютаг бүхэндэ үдэр бүри [бол]жо байhан үйлэ хэрэгүүд, шэнэ hонин ту[хай а]жалшадай бэшэгүүд партийна, совет ажахын [органн]уудта олоороо орожо байдаг. Тиимэ hонирхолтой бэ[шэгүүд] газетэнүүдэй редакцида үдэр бүри хэдэн арбаа[д]... ерэжэ байдаг болонхой.

...най тон hайшаалтай хэрэг гээшэ. Республикын [промыш]ленна предприятинуудай, колхоз болон совхозуу[дай хү]дэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ [шиидх]эбэринүүдые, юhэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэ[лэй т]үсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын [түлөө] оролдосотойгоор хүдэлжэ байна. ССР Союзай бай[гуулаг]даhаар 50 жэлэй алдарта ойн хүндэлэлдэ социалис [мүрыс]өөндэ оролсоогүй коллективые, хүдэлмэрилэгшэдые ...нь бэрхэтэй. Хүдэлмэришэдэй гү, али колхозникуу... соёл гэгээрэлэй болон бусад эмхи зургаануудай хү[дэлмэ]рилэгшэдэй ажалай шэнэ амжалтанууд тухай ажал[шадай] бэшэгүүдhээл бидэнэр мэдэжэ абадаг, ойлгодог ...ди. Тэдэ бэшэгүүдэй газетэдэ толилогдоходо, ямар ... коллективэй, хүдэлмэрилэгшын ажалай дүнгүүд ... мэдээжэ болоно ха юм.

...лэй үедэ манай газетын редакциин почто бүри ... боложо байнхай. Үдэр бүри хэдэн арбаад бэшэг ..., олонхинь газетын хуудаhануудта толилогдоно. ... үедэ—манай үргэн ехэ оронной оло миллион ара[дай] агууехэ hайндэрэй ойртожо байhан үедэ ажалша[дай ш]энэ амжалта тухай баяр баясхалантай мэдээсэл... hонирхолтой бэшэгүүд бүри олоор редакцида оро[жо б]олоо. Газетэдэ толилогдоhон тиимэ бэшэгүүдые ун[шахад]аа, хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ баярай омогорхол ..., саашадаа үшөө hайнаар хүдэлжэ, шэнэ амжал[та ту]йлаха эрмэлзэл, эдэбхи үүсхэл түрэдэг гээшэ. [Тэр]hээ hайн hайхан юун байхаб?!

[Ябаг]ша оной май hара соо Хяагтын аймагай «Друж[ба» к]олхозой мал адуулагшадай нээмэл бэшэг—социа[лис]... [уял]ганууд республиканска газетэнүүдтэ тунхаглагдаа. ...унай бэлшээриин зуун үдэрэй туршада бэлшээн [ад]уулагдаха үхэр бүхэнэй шэгнүүрые 100 кило[грамм]hаа бага бэшээр нэмээхэ гэжэ тэндэхи малшад ...эд, республикын бүхы мал адуулагшадта хандаhан .... Тэрэ бэшэг—уялгыень КПСС-эй обкомой бюро, [респу]бликын Министрнүүдэй Совет hайшаажа, ажахы... зүбшэн хэлсэгдээ hэн.

...шьегүй республикын нютаг бүхэндэ хяагтынхи... ...шээгээр малшадай мүрысөөн шэнэ эршэтэйгээр ...рээ бэлэй. Энэ мүрысөөндэ оролсоhон малшан бү... ...ал хүдэлмэриеэ ёhотоор эмхидхэжэ, адууhа малаа hайнаар адуулхын түлөө, шэгнүүрыень шадаал hаа нэмээхын түлөө, түргөөр таргалуулхын түлөө тэм[цэ]лhэн байгаа. Малшадай оролдосотой ажал эрхим [д]үнгүүдтэй байба. Энээн тухай мүн лэ ажалшадай ...үүд элирхэйлэн тайлбарилна.

...ээд байхадаа газетэдэ толилогдоhон гү, али партий... совет, ажахын органуудта ороhон ажал... бэшэгүүдтэ анхарал ехэтэйгээр ханда... эрилтэ табигдана. Энэ асуудалда Комму[нис] партиин Центральна Комитет, Совет пра[вительс]тво саг үргэлжын анхарал хандуулжа, ажалшадай ..., мэдүүлгэ ба гомдолдо анхаралтайгаар хандажа, ... түргэн зохихо хэмжээ абаха, саг сооhь харюусажа ... эрилтэ табидаг гээшэ. Парти ба правительствын ...нүүдые бэелүүлэн, республикын партийна органи[у]уд, Совет органууд ажалшадай бэшэгүүдтэ ехэ [анхар]алтайгаар хандадаг байна.

...тэй хамта энэ асуудал нютаг бүхэндэ зүбөөр, саг ...тоо шиидхэгдэнэ гэхын аргагүй. Хэлэhэнээ гэр... тула хэдэн жэшээ дурдамаар.

[Ябаг]ша оной август hара соо манай газетын хууда[ha]дта «Диплом угаалгын дүйрөөн», «Мэхэшэ Шете, ...е дэмжэгшэд» гэhэн фельетонууд толилогдоhон [Х]яагтын аймагай «Дружба» колхоздо институт дүүр...эй диплом «угаалга» болоод, hогтоторoo архи зал... залуушуул нэгэ нүхэрөө түмэрөөр сохижо алаhан ... түрүүшын фельетон соо шүүмжэлэгдэhэн байгаа. Сибириин технологическа институдай студент Азн... Шете гэгшэ худал хуурмаг документнүүдые суг..., Грузида байhан ахынгаа нэрээр хүдөө ажахын ...удта заочноор hурана гэжэ хоёрдохи фельетон [х]элэгдэ hэн.

... фельетонууд тушаа хэмжээ абахын тула КПСС-эй ... райкомдо, технологическа институдай партийна ...тэ газетын редакци хандаhан байгаа. Энэ асуу... КПСС-эй Хяагтын райкомой секретарь П. Бело... тар табилгатай «Тус фельетон колхозой партий... ...аан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Зэмэтэй хүнүүд пар... харюусалгада хабаадуулагдаа» гэhэн удхатай ха... редакцида октябриин эхеэр ороо hэн. Теэд иимэ ха... ороходо, газетэдэ толилжо, уншагшадые танил... аргагүй байшоо. Юуб гэхэдэ, партийна суглаан ...шиидхэбэри абааб, хэндэ ямар зэмэ тохогдооб, саа... иимэ муу муухай юумэнэй дабтагдахагүйн тула ...жээн абтаа гээшэб гэжэ ойлгохын аргагүй бай... Сибириин технологическа институдай партийна ... мүнөө болотор редакцида ямаршье харюу үгөө[гүй]hаар.

...жэлэй сентябриин 16-най номерто «Хаминнихи ...ханахибши?» гэhэн фельетон газетэдэ толилогдоо [З]ахааминай аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй ... тосхондохи столовын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай ...туугаар байhан тухай, хүнүүдтэ тэдэнэй хэрзэгы ...гээр хандадаг тухай тэрээн соо шүүмжэлэгдэhэн Теэд энэ фельетон тушаа Захааминай аймагай Со... ...гүйсэдком (түрүүлэгшэнь нүхэр Шурыгин К. М.) ...ида мүнөө болотор харюусаагүй.

...рэ дурсагдаhан баримтануудые хаража үзэхэдэ, ... нютагуудай хүтэлбэрилхы тушаалтай нүхэд газе[тэдэ т]олилогдоhон шүүмжэлхы статьи, фельетонууд ту[ш]... ...аашьегүй, дуулаашьегүй шэнги болоод, ямаршье ... абахые оролдоногүй ха гэжэ тэмдэглэмээр. Энэ... ...он таарахагүй, саашадаа тэсэмээр бэшэ хэрэг бо... Ажалшадай бэшэгүүдтэ, мэдүүлгэ ба гомдолнууд[та ан]харалтайгаар хандажа, дары хэмжээ абаха, саг харюусаха гэhэн парти, правительствын эрилтэ хүн ..., илангаяа хүтэлбэрилхы тушаалтай нүхэдүүдтэ ..., Энээниие мартажа болохогүй бшуу.

Хүдөө нютагуудые болбосон тухэлтэй болгожо, арад зоной соёл культурын талаар саг үргэлжэ ургажа байгаа эрилтэнүүдые хүсэд хангаха талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. hүүлэй жэлнүүдтэ холын Захааминай аймагай хүдөө нютагуудта hургуули, соёлой байшангууд, хүүгэдэй ясли, саад, спортын гэрнүүд олоор бариг даа. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай капитальна барилгын управлениин хүдэлмэришэд хүдөөгэйхидтэ ехэ туhа хүргэдэг юм.

БАРИЛГЫН МАСТЕР

Управлениин хоёрдохи учас-тогай барилгашад мүнөө Санага тосхондо 500 хүнэй hууритай соёлой байшан бодхоожо байна. Энэ бригадые үни нэй барилгашан мастер Сергей Гаврилович Лещенко ударидадаг. Сергей Гаврилович 17 жэлэй туршада аймаг дотор хүдэлхэ үедөө 8 жэл мастераар, бэшыень бригадираар ажаллаа юм. Закаменскда дүрбэн дабхар интернат hургуулиин байшан Сергей Гавриловичай бригада бодхооhон.

Энээнhээ гадна, хүүгэдэй сэсэрлиг, хирпиисын, пивын заводуудые, мяханай комбинат барилсаhан юм.

Мүн тиихэдэ хүршэ Монгол оронной Булган аймагта стадионой барилгые ударидан бодхоолсожо, магтаал hайшаалда хүртэhэн, түрүү бригадир солотой болоhон.

—Санагын соёлой байшангай барилгые Буряад оронойнгоо 50 жэлэй ойн урдахана дүүргэжэ, түлхюурыень барюулха-бди,—гэжэ Сергей Гаврилович мэдүүлнэ.

Ажалай эмхидхэлые hайжаруулха, бүтээсыень дээшэлүүлхэ, барилгын материал арьбалхые хэрэгтэй барилгашадай ехэ анхарал табина.

Д. АЮШЕЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: барилгын бригадир С. Г. Лещенко.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ТҮСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ: ЭРШЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

Промышленность түсэбөө дүүргээ

Республикымнай промышленность продукци үйлэдбэрилхэ. худалдаха энэ жэлэй 10 hарын түсэбые үлүүлэн дүүргэв. Продукци худалдаха даабари 102 процент хүргэгдэhэн байна. Түсэбhөө гадуур 16,6 миллион түхэригэй промышленна продукци худалдагдаа. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 12 процентээр ургаhан байна.

Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ, элдэб прибор, автоматизациин хэрэгсэлнүүдые, электродвигательнүүдые хэхэ, цемент шифер үйлэдбэрилхэ, ноохо сэбэрлэн угааха, эдеэ хоолой зарим зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ түсэб холо үлүүлэн дүүргэгдэбэ.

Олонхи промышленна предприятинууд ажалай бүтээсэ горитой ехээр дээшэлүүлжэ шадаа. Энээнэй ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 103 процент хүргэгдөө гэхэ гү, али нёдондо жэлэй 10 hарын үрэ дүнгүүдтэй сасуулхада хүдэлмэришэн бүхэнэй бүтээсэ 9 процентээр ургаhан болоно.

Улаан-Үдэ городоймнай промышленность амжалтатайгаар хүгжэжэ байнхай. Продукци худалдаха түсэб 102 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 104 процент дүүргэгдээ. «Электромашина», «Теплоприбор», локомотив-вагон заhабарилгын заводуудай, нарин сэмбын, ноохо сэбэрлэн угаадаг Улаан-Үдын фабрикануудай, Тимлюйн цементын, Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводуудай коллективүүд СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаhан уялгануудаа дүүргэхэ гэжэ хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа, амжалта түйлажа байна.

«Забайкаллес» комбинадай олон предприятинууд табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ, ойн hайндэртэ ажалай бэлэгүүдые бариха гэжэ ехэ оролдолго гаргана. Байгалай, Баргажанай, Онёогой, Итанцын, Хурамхаанай, Хүрбын, Хориин Хандагайн, Хандагатайн, Хүртэйн леспромхозуудай коллективүүд модо бэлдэхэ, шэрэхэ 10 hарынгаа даабарииe болзорhоонь холо урид дүүргээд, жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ hайн арга боломжо хангаа. Горхоной леспромхозой модошод энэ жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэбэ.

МОДОШОД УЯЛГААЯ ШЭНЭЛБЭ

Хандагайн леспромхозой Наранай пунктын модошод байгша оной гурбадахи квартал соо 22.250 кубометр модо бэлэдхэжэ, даабаряа 9,3 процентээр үлүүлэн дүүргээ бэлэй. Эдэнэр октябрь hара соо бүри эдэбхитэйгээр ажаллажа гараа. Жэлэйнгээ даабариhaa гадуур 1000 кубометр модо бэлэдхэхээр абаhан уялгаяа ноябриин 1-дэ амжалтатайгаар бэелүүлээ.

Тус пунктын хүдэлмэришэд модо бэлэдхэхэ үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ байдаг. М. Воробьёвой даадаг бага комплексно бригадын модошод халаан бүриингөө даабариhaa гадуур 10—15 кубометр модо бэлэдхэдэг байха юм. Юhэ hарынгаа даабари 17,8 процентээр үлүүлэн дүүргээ. Социалис Ажалай Герой Н. Ф. Семёнов, Г. Арефьев, Г. Филиппов гэгшэдэй даадаг бага комплексно бригадануудай хүдэлмэришэд мүнөө 1973 оной январь hарын түсэбөөр хүдэлжэ байнхай. Мастерска участогуудай, бригадануудай, хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ.

Үдэр бүри ехэ модон бэлэдхэгдэнэ. Ойдо этологдоhон модо саг болзор сооhь доодо складта шэрэхын тула жолоошод тон ехэ оролдолго, үүсхэл гаргадаг. Авдеев, Городецкий гэгшэд нэгэ машинаар хоёр халаан соо модо шэрэдэг юм. Эдэнэр машинадаа техническэ харууhа hайнаар хэжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана. Тиигэжэ юhэ hарынгаа даабариhaa гадуур 2015 кубометр модо доодо складта шэрэhэн байна. Интигринов, Михайлов гэгшэд юhэ hарын даабариhaa гадуур 1973 кубометр модо шэрэжэ, hайн үрэ дүн түйлаба. Модо бэлэдхэгшэд, автомашинануудаар модо шэрэгшэд нигэжэ нэгэ hанал бодолтойгоор хүдэлхэдөө hайн шанартай модо ехээр бэлэдхэжэ шадана ха юм.

Наранай пунктын модошод байгша онойнгоо даабариhaa гадуур 2000 кубометр модо бэлэдхэхэ гэhэн шэнэ уялга абаа. Тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын тула улам габшагайгаар хүдэлжэ байна. Эдэнэр үгэдөө хүрэхэл байха гэжэ хэлэмээр.

Б. ЛАЙДАПОВ.

Хориин аймаг.

ШЭНЭ ТАСС hОНИН

СССР-эй партийно-правительственна делегациин Венгриин Арадай Республикада айлшалха болоhон тухай

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет Социалис Республикануудай Союзай партийно-правительственна делегаци Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй ба Венгриин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй уряалаар байгша оной ноябриин hүүл багта албанай хэрэгээр Венгридэ айлшалха.

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАД — МУЗЕЙН АЙЛШАД

Россин Федерациин хүдөө ажахын ажалшад ноябриин 10-да СССР-эй Революциин түбэй музейдэ айлшалба. Соведүүдэй бүхэсоюзна нэгэдэхи съездын делегадуудтай уулзахаяа Москва шадарай, Ивановска, Омско областьнуудай, Алтайн хизаарай, Россин Федерациин зарим автономито республикануудай таряашад, малай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, механизаторнууд суглараба.

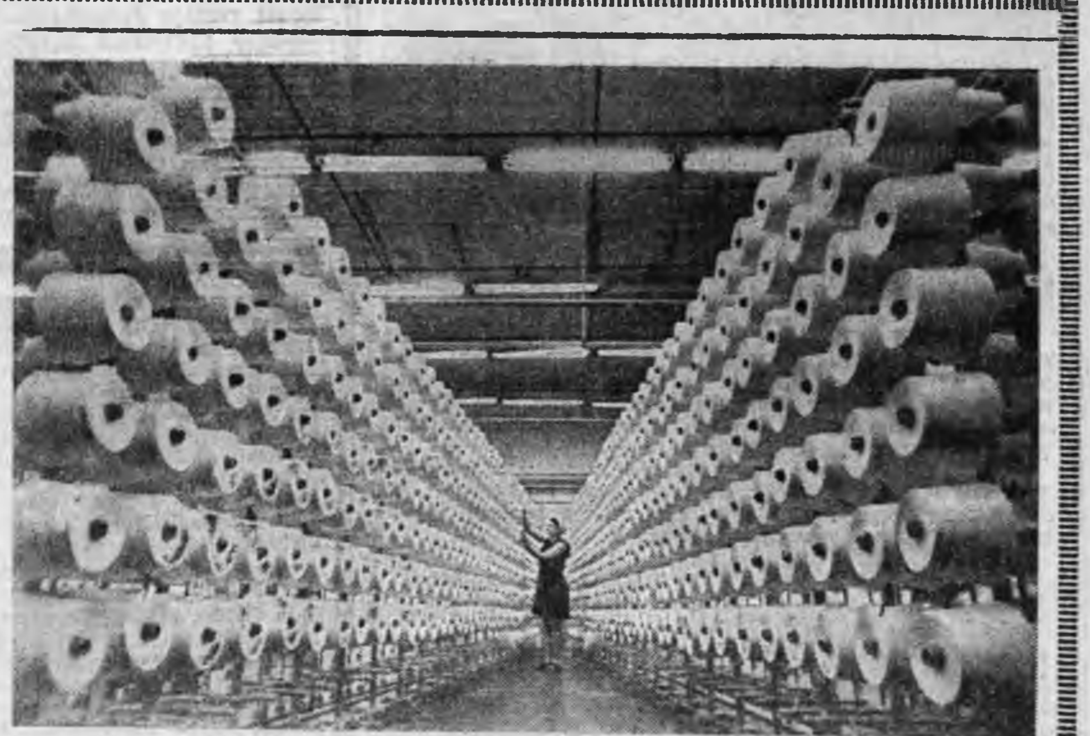
РСФСР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо Н. И. Цибизов СССР-эй байгуулагдаhаар оршожо байгаа 50 жэлэй ойн hайндэрөөр сугларагшадые халуунаар амаршалаад, 50 жэлэй хугасаа соо манай оронной гаталhан ехэ зам тухай, Советскэ Союзай ойн hайндэрые хүдөө ажахын ажалшадай ямараар угтажа байhан тухай хөөрэбэ.

Соведүүдэй бүхэсоюзна нэгэдэхи съездын делегадууд В. Т. Кретов, С. С. Семенов, В. М. Верховых гэгшэдэй домоглон хөөрэхэдэнь, сугларагшад хани халуунаар угтаhан байна.

Коми АССР-эй «Сторожевский» совхозой директор Социалис Ажалай Герой Г. А. Михайлов, Омско областиин Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Социалис Ажалай Герой Г. С. Галенник, Алтайн саад ургуулха талаар туршалгын станциин директор, СССР-эй Верховно Соведэй депутат И. П. Калинина, Яхадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай директор М. Г. Сафронов болон бусад ажахынуудайнгаа, хүдөө ажахын эмхи зургаануудайнгаа хүдэлмэри тухай хөөрэбэ.

Удаань уулзалтада хабаадагшад музейн залнуудаар экскурси хэбэ.

(ТАСС).

КАЗАХАЙ ССР. Алма-Атын хлопчатобумажна комбинат.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бэлэдхэлгын цехэй нэгэ участок.

ТАСС-ай фотохронико.

«ЗАБАЙКАЛЛЕС» КОМБИНАТ — ВДНХ-да

...й ажахын түйлалта[ну]уд харуулhан выставкын [ой м]одоной ажахын ба мо[дон]ы ...хэлэй промышлен[ностиин] ...гэhэн павильон соо [ССР Со]юзай байгуулагдаhаар ...эй ойдо зорюулагдаhан [эк]спозицинууд түхеэрэг[дэнэ]. ...э экспозицинууд юhэ[дэхи т]абан жэлэй туршада ой[н] ... промышленностиин ...тэ харуулна.

...инай түрүү ажахы[нууд]тай хамта Буряадай рес[публик]ын түрүү предприяти... ажал, саашанхи хүг[жэлтэ] тухай хөөрэhэн экспо[зици]... эндэ бии. Тэдэнэй тухай доро хэлэгдэнэ.

***

[Ху]рда саг haa хойшо байгаалиин баялигуу... ...лан хэрэглэдэг. Энэ [м]ой тайга өөрын онсо hуури эзэлнэ. Элдэб жэмэс, hархяат гэхэ мэтэhээ эхилээд, ой тайга соо ажамидардаг ан гүрөөлэй арhа, мяхан хүрэтэрөө хэрэглэгдэнэ. Модон арадай ажахын бүхы hалбаринуудта шахуу хэрэгтэй.

Арадай ажахыда модые хаядаhагүйгөөр, дууhыень hайнаар хэрэглэхэ асуудалда онсо анхарал хандуулха тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд соо хэлэгдэнэ. Бэлэдхэгдэhэн модо hайнаар хэрэглэхэ, химическэ ба механическа аргаар болбосоруулха хүдэлмэри энэ табан жэлэй хугасаада 75 процентдэ хүргэгдэхэ юм. Энээнэй ашаар модоной зомгооhо, хибэдэhээр плита үйлэдбэриигэ 2,8—2,9 дахин, целлюлозо — 1,7 дахин дээшэлүүлэгдэхэ байна. Орон доторнай жэл бүхэндэ 380 миллион кубометр модон бэлэдхэгдэдэг болохо.

Буряадай АССР-эй «Забайкаллес» комбинат павильоной экспонат болонхой. Комбинадай предприятинуудта хэрэглэгдэжэ эхилhэн модо шэрэлгын шэнэ технологи тухай эндэ дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнэ. Комбинадай мэдэлдэ ородог леспромхозууд, модо болбосоруулгын предприяти, баазанууд, модо урадхуулгын конторонууд тухай нэгэ стенд хөөрэжэ үгэнэ. Республикын, газар дээрэ hууринжаhан модо болбосоруулгын бүхы предприятинууд комбинадай леспромхозуудта бэлдэгдэhэн модоор хангагдадаг. Модон голнуудаар, Байгал далайгаар урадхуулагдажа, эдэ предприятинуудта хүргэгдэдэг байгаа. Тиихэдээ леспромхозууд шэнэhэн модо бэлдэдэггүй hэн. Гадна модые уhаар урадхуулхада гээгдэлдэ, хоролтодо ехээр ородог бэлэй. Энэ ушарhaa олон предприятинууд модоор дуталдадаг, продукци үйлэдбэрилгэдэ горитой hаад ушаруулагдадаг байгаа.

Комбинадай, тэрэнэй мэдэлэй предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд проектнэ институдуудтай хамта энэ дутагдал зайсуулха тушаа яhала бодомжолоо. Тиигэжэ модые ута зандань, томо багсаар автомобильна, түмэр замаар шэрэхэ технологи зохёогдоhон юм. Шэнэ технологи хэрэглэхын тула голнуудые, далайн эрье зубшан харгы баригдажа эхилээ. Байгал шадархи ой модо хэрэглэхэ зорилгоор 1000 километр утатай автомобильна харгы баригдаа. Ута зандаа томо багсаар шэрэгдэhэн модо тушаан абахын, хэрэгтэй зэргээрнь тайрахын, сортолон илгахын тула үргэлжэдөө оньhожоруулагдаhан томо складууд баригдаhан байна. Далайгаар урадхуулагдаха модо уhа руу табиха, уhанhaa гаргаха портнууд hэльбэн заhабарилагдаа.

Ашаа шэрэдэг гурбан түхэлэй — автомобильна, түмэр замай нарин, үргэн колеятай харгы баригдаа. Модо ашаха, буулгаха ажалда кабель-кранууд, козловой кранууд, погрузчигууд хэрэглэгдэнэ. ЗИЛ, МАЗ, КРАЗ түхэлэй автопоездоор модон шэрэгдэдэг. Далайгаар урадхуулагдаха сигаранuудта 1000 шахуу кубометр холбогдоно.

Модые ута зандань томо багсаар шэрэжэ, хэрэглэгшэдтэнь хүргэхэ шэнэ технологи комбинадта ехэ аша туhатай байба. Модо ашаха, буулгаха ажалай бүтээсэ 3—4 дахин, үргэлжэдөө оньhожоруулагдаhан складуудтахи ажалай бүтээсэ 2 дахин дээшэлээ. Ганса нарhан бэшэ, харин ондоо түрэлэй модон бэлдэгдэдэг болоо. Тиигэжэ бэлдэгдэhэн бүхы модоной 94—95 процентнь хэрэглэгдэнэ.

Нёдондо далайгаар сигара болгон холбогдоhон 250 мянган кубометр модон урадхуулагдажа, хэрэглэгшэдтээ хүргэгдөө. Энээнэй экономическа ашаг үрэнь жэлэй 442 мянган түхэриг болобо. Автомобильна транспортаар 795 мянган кубометр модон шэрэгдэжэ, 1025 мянган түхэригэй ашаг үрэ абтаа. Түмэр замаар шэрэгдэhэн модоной ашаг үрэнь мүн лэ ехэ.

«Забайкаллес» комбинадай хэрэглэжэ эхилhэн шэнэ технологи үлэмжэ hайн байба. Энээнэй ашаар ажалай бүтээсэ бүхы дээрэнь дээшэлүүлхэ, хүдэлмэришэн бүхэнэй бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга олдохо юм.

Выставкын павильон соо түхеэрэгдэhэн, зурагдаhан экспозици, стенднүүд энээн тухай тодорхой hайнаар хөөрэнэ. Ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд «Забайкаллес» комбинадай дүй дүршэлтэй эндэ танилсана.

Гадна Буряадай республикын предприятинуудай тамгатай экспонадууд павильон соо бии. Ехэ ашаа шэрэхэ шадалтай полуприцепые хүнүүд ехэ hонирхон харана. Тэрэ модо бэлэдхэлэй хүндэ түхеэрэлгэ нэгэ газарhaa ондоо тээшэ шэрэхэ хэрэгтэ хэрэглэгдэдэг. ТДТ—40М, ТДТ—55, ТДТ—75, ТТ—4, Т—100 тракторнуудые, погрузчигуудые модо бэлэдхэлэй, болбосоруулгын предприятинуудта ашаглагдадаг техникэ, түхеэрэлгэ полуприцепээр шэрэжэ болохо юм.

Тэрэниие хүсэ ехэтэй ашаанай, мүн модо шэрэдэг автомашинануудта шагтагалжа болохо. Полуприцепүүд ашаа уяха, тодхохо гэнжэ, ондоо тусхай хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай.

Энэ полуприцепүүд олоор бүтээгдэдэг ондоо прицепүүдhээ зарим тэды илгаатай юм. Ашаа шэрэдэг платформонь набтаршаг, модо шэрэдэг автомашинатай холбогдохо тусхай түхеэрэлгэтэй. Тэрэниие арадай ажахын бусад hалбаринуудта хэрэглэжэ болохо байна. Муу харгытай холын газарта ашаа хүргэхэ шадалтай иимэ машина зарим предприяти, ажахынуудта ехэ хэрэгтэй ха юм.

Модо бэлэдхэлэй предприятинууд ехэ ашаа шэрэдэг нэгэ полуприцеп хэрэглэhэнэй ашаар жэл соо 10,7 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ абаhан байна. Энэ полуприцеп Буряадай АССР-эй Элхиин авто-заhабарилгын заводой тамгатай юм. Заводой хүдэлмэрилэгшэд тэрэниие ой модоной промышленностиин Сибириин научно-шэнжэлгын институдай туhаламжаар бүтээдэг болонхой.

Эхэ оронноймнай гол выставкэ дээрэ харуулагдажа байгаа Буряадай АССР-эй предприятинуудай дүй дүршэл, эндэ хэгдэдэг зарим түхеэрэлгэ ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдые ехэ hонирхуулна. Тэдэнэр эндэ түхеэрэгдэhэн экспозици, стенднүүдые хаража, модо шэрэлгын шэнэ технологитой танилсажа байна.

М. ЛАРКИН,
ВДНХ-гай методист.

Тоосоото hунгалтын партийна суглаануудhаа

ЗОХИХО ТОБШОЛОЛ ХЭМЭЭР БОЛОО

Эдэ үдэрнүүдтэ Түнхэнэй аймагай колхозууд болон совхозуудай отделени бүхэндэ партийна эхин организацинуудай тоосоото hунгалтын суглаанууд үнгэргэгдэжэ байна. Өөhэдынгөө суглаан дээрэ энэ жэлдэ хэгдэhэн хүдэлмэриингөө үрэ дүнгүүд ба дутагдалнууд тухайгаа коммунистнууд хөөрэлдэнэ, саашадаа үйлэдбэреэ яажа ашаг олзотойгоор эрхилхэ тухай асуудалда гол анхаралаа хандуулна.

Саянай совхозой гурбадахи отделенидэ болоhон суглаанда бидэ байлсажа, энэ ажахын коммунистнуудай хэhэн бүтээhэн хүдэлмэритэй зарим тэды танилсаабди. Отделениин партийна эхин организациин бүридэлдэ 27 коммунист ородог юм. Тэдэнэр барагдажа байгаа жэлдэ яhала гэмгүй хүдэлнэ. Һайн жэшээнэй зарим тэды амжалтатай байна. Жэшээнь, 850 гектар газарай тус бүриhөөнь 11,9 центнер ороohон хуряагдаа. 314 гектар сабшалангай гектар бүхэнhөө 12,5 центнер үбhэн абтаа, 55 гектар газарта таригдаhан олон жэлэй ногооhоо нил[...] hайн ургаса хуряагдаа. [...]нда зэргээр гектар бүриhөөнь 37,3 центнер hайн шанартай үбhэн сабшагдаhан шуу.

Гэхэтэй хамта нийтынгээ малда бардам хүрэхэ тэжээл хуряажа абаа гэхын аргагүй. 240 гектар газарта кукуруза таригдаhан байха юм. Теэд ургасань муу байжа, гектар бүриhөө ороойдоо 87,1 центнер ногоон намаа абтаа. Мүн 100 гектар газарта таригдаhан хартаабхынь ургаса баhал муу. Гектар бүриhөө ороойдоо 59 центнер хартаабха малтагдаа. Тиихэдэ таряа хуряалгын хүдэлмэри аяар хоёр hара соо арай шамай гэжэ дүүргэгдээ. Мүн 900 гектар намарай паар хахалха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Отделениин хоёр фермын hаалишад hү hааха 9 hарын түсэб 70—67 процент дүүргээ.

— Мүнөө намар тугаллаха 164 гүнжадай 4-дэхи отделенидэ үгтэhэн дээрэhээ hү hааха, гүрэндөө тушааха түсэбнай дүүргэгдэхэгүйнь, — гэжэ отделенийе эрхилэгшэ П. С. Матуев тэмдэглэнэ.

Нүхэр Матуевай баримтада этигэнгүй байхын аргагүй. Гэбэшье хоёр фермын hаалишадай hайндэрэй болоходо архидажа ябашахадань хэн зэмэтэйб? Иигэжэ хэды ехэ hүн хиидэ hалааб? Хэды мүнгэн хаягдааб? Гадна отделениин малшадай үбhэсэ малдаа гэшхүүлжэ байхые харахада тоншье hаа гайхалтай. Мүнөө иимэ эртүүр үбhэ тэжээлээ хайра гамгүйгөөр гаргашалжархёод байхадаа, хожомоо яалдаха зон аабибди, үбэлэй нюруу яажа дабажа гарахабибди гэжэ хэншье hанаата болоногүй. Үшөө тиихэдэ 400 центнер hолоомон комбайнhаа гараhан хэбээрээ хэбтэжэл байна. Үмсыншье, нийтыншье мал дура зоргоороо тэрэниие гэшхэжэл байhаар.

Отделениин коммунистнуудай дундаhаа хэниинь шье эдэ дутагдалнууд тушаа анхаралаа хандуулаагүй. Партийна эхин организациин секретарь К. Ж. Ошоров дүрбэ hарын хугасаада энэ тушаал даажа ябаха зуураа мүртэй хүдэлмэри хээгүй, гансал hургуулиингаа хуушан байшангые заhабарилха гэжэ бүхэли зундаа носолдоhон байха юм. Тиихэдэ таряа хуряалгын үеэр 4-дэхи отделениие эрхилэгшээр тэрэ томилогдожо, партийна организациhаа бүришье холодошоhон байна.

Теэд партийна бюрогой гэшүүд: С. Г. Отбоев — партийна организациин секретариин орлогшо, арадай хинагшадай бүлэгэй түрүүлэгшэ, Д. Л. Эрдынеев, Б. Н. Сыренов, К. Ж. Сыренов гэгшэд дээрэ дурсагдаhан дутагдалнуудые мэдэжэ, хаража байгаад, аниргүйхэн ябадагынь баhа гайхамаар. Тиихэдэ арадай хинагшадай бүлэгые ударидагша Отбоев үбhэ, hолоомоной гэшхэгдэжэ, үригдэжэ байхадань, hанаа амар ябажа байха юм. Тэрэ өөрөө шахагдадаг малай гүүртые даадаг тушаалтай коммунист. Тиимэ мүртөө 55 гектарта таригдаhан олон жэлэй ногоо малдаа гэшхүүлжэрхёо.

Хэрбээ 3-дахи отделениин коммунистнуудай даабан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг, нийтын хэрэгэй түлөө hаналаа табидаг байгаа hаань, хэрбээ профсоюзай болон комсомолой эхин организацинуудай хүдэлмэриие зүбөөр хүтэлбэрилдэг hаань, отделениин байдалда иимэ дутагдалнууд огто үзэгдэхэгүй бэлэй.

Гадна тоосоото үедэ партийна организациин секретарь хоёр дахин hэлгэгдэhэн байна. Иимэ hэлгэлдээнэй боложо байхадань ямар юумэн бүтэлтэйб даа. Мүнөө партбюро шэнэлэгдээ, совхозой барилгын ахалагша инженер В. Д. Имескенов партбюрогой секретаряар hунгагдаа.

Тус ажахын хоёрдохи отделениин партийна эхин организациин, мүн отделениин бүхы коллективэй ажал хэрэг хододоо жэшээтэ hайнда тоологдодог. Партийна организациин секретарь М. И. Доржиевай элидхэhээр, мүн коммунистнуудай хэлэhээр бодоходо, hара бүхэндэ партийна суглаан, партбюрогой заседани болодог байна. Комсомолой дүрбэн гэшүүдые (2 механизатор, 1 хүдэлмэришэн) партиин гэшүүндэ кандидадаар абахаар бэлдэжэ байна. Отделениин үйлэдбэриин hалбари бүхэндэ коммунистнууд ажаллана. Жэшээлхэдэ, мал ажал дээрэ 13 коммунист, тариан ажалда 4 коммунист хүдэлнэ. Табан коммунист элдэб хүдэлмэридэ ябадаг, пенсидэ гараhан 9 коммунист бии. Ажахын шиидхэхы участогууд дээрэ хүдэлжэ байдаг коммунистнууд суг ажаллагшадтаа жэшээ харуулан ябадаг. Тиимэhээ энэ отделениин коллектив үбhэ, таряа хуряалгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр, хамагhаа урид дүүргэдэг байха юм.

Гэбэшье үйлэдбэриинь дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, баhал hайн гэхээр бэшэ. Зарим талаараа 3-дахи отделениhээ муу. Жэшээнь, 640 гектар сабшалан дээрэhээ 4630 центнер үбhэ хуряагаа гэхэ гү, али гектар бүриhөө 7,2 центнер абаа, 1.330 гектар тарялангай гектар бүриhөө 9,26 центнер ороohо хуряажа абаhан байна. Зуун эхэ хониhоо 78 хурьгал түлжүүлэгдээ, 296 тугал абаха түсэбтэй аад, октябриин 1-нэй байдалаар 203 тугал абтаhан. Һайжаруулагдамал бэлшээри байгуулагдаагүй. Тиимэhээ тус отделениин Улаан-Горхоной фермын мал таряа ехээр гэшхэhэн байха юм.

— 1955—1956 онуудай үедэ бидэ гектар бүриhөө дунда зэргээр 16—17 центнер ороohо хуряадаг байhан аад, мүнөө яахадаа 9 центнертээ орошобо гээшэбибди? — гэжэ коммунист В. С. Бандеев хэлэбэ. — Тарияанай ургажа эхилхэhээ захалан гахай, тугалнууд, үнеэд гэшхээ. Ядаал хадаа гектарhаа 12 центнер абаха аргатай байгаабди. Хабарай тарилгын үедэ, мүн намарай паарай хахалагдажа байхада плугуудай анзаhан эбдэршэнэ. Ондоо анзаhа hэлгэжэ табиха гэхэдэ, тэрэнэй түhөөтэйшье юумэн олдодоггүй. Мал ажахын хүшэр хүндэ ажалые оньhожоруулха талаар юуншье хэгдэнэгүй. Совхозой инженернүүд тон hулаар ажаллана. Тиимэhээ совхозой партком, дирекци механизаторнуудай ажалда туhалха зэргэтэй.

Гансашье 2-дохи отделениин механизаторнууд бэшэ, мүн 1-дэхи ба 4-дэхи отделенинүүдэй таряашад газар таряалангаа муугаар элдүүрилнэ, сабшалан үтэгжүүлхэ, уhалха хүдэлмэриие хайхарнагүй. Тэрээнhээл боложо. таряанай, үбhэнэй ургаса доошоо ороо гэжэ элирүүлэгдээ. Тиихэдэ тус ажахын зоовет-мэргэжэлтэдэй мал ажалаа hулаар эрхилhэнhээ, малай үүлтэрые hайжаруулха талаар ямаршье хүдэлмэри хэдэггүйhөө боложо, малай ашаг шэмэ мүртэйгөөр абтанагүй гэжэ шүүмжэлэгдээ.

Нээрээшье совхозой главна зоотехник В. Д. Зарбаев октябриин 22 болотор hаамхай үнеэдэй, шахагдажа байhан малай тэжээлэй рацион табяагүй байшоо. Малай үбэлжэлгын иимэ харюусалгатай үедэ главна зоотехнигэй иигэжэ hанаа амар байхада, бэшэ зоотехнигүүд юу хэжэ байха болоноб?

Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудhаа гадна, үшөө совхозой хүтэлбэрилэгшэд саг үргэлжэ hэлгэгдэжэ байдаг. Энээнhээл уламжалан, урдань түрүү зэргэдэ ябажа байгаа энэ ажахы hүүлэй жэлнүүдтэ гээгдэлдэ орожо эхилhэн байна. Жэшээнь, дүрбэн жэл соо совхозой директорээр хүдэлhэн А. С. Ошоровой тушаал даажа абаhан Н. Б. Манзаев ороойдоо хахад жэлэй туршада хүдэлжэ ябана. Энээнhээ гадна, үнгэрhэн гурбан жэлэй хугасаада совхозой парткомой секретарь гурба дахин hэлгэгдэбэ.

Мүн баhа ахалагша мэргэжэлтэд нэгэтэ бэшэ шэнэдхэгдэhэн байха юм. Гурбан жэл соо баhа гурбан главна агроном hэлгэгдээ.

КПСС-эй Түнхэнэй райком, аймгүйсэдком, тэрэнэй хүдөө ажахын управлени эдэ шүүмжэлэлнүүдhээ зохихо тобшолол хэхэ, мэргэжэлтэдэй үүргэ болон харюусалгые дээшэлүүлхэ, ажал хэрэгыень hайжаруулха гэжэ саашадаа оролдохо бэзэ.

Б. ЯБЖАНОВ,
манай корр.

УЛААН ТУГАА АЛДАХАГҮЙЛ

Андриян Фёдорович Сергеевэй даадаг бригадын хүдэлмэришэд ойhоо асарагдаhан модо тайража, хэрэглэгшэдтээ эльгээдэг юм. Эдэнэр халаан бүриингөө даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэдэг. Модо тайраха жэлэйнгээ даабари октябриин 15-да амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө ерэхэ жэлэй түсэбөөр хүдэлнэ. Тэрэнэй дүү Василий Федорович Сергеев баhал бага комплексно бригада хүтэлбэрилдэг. Василий ойдо олон жэл хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоhон хүн. Тиимэhээ ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шададаг. Бригадань hара бүри хоёр мянган кубометр модо бэлэдхэдэг болоо. Бригададань коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй.

МАЗ-509 машинын жолоошод В. Митягин, В. Шишкин, И. Соёлкин гэгшэд модо шэрэхэ даабаряа хододоо 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулhан лэ байдаг. Иимэ урагшаа эрмэлзэhэн hанал бодолтой, ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд «Забайкаллес» комбинадай Горхоной леспромхоздо олон юм.

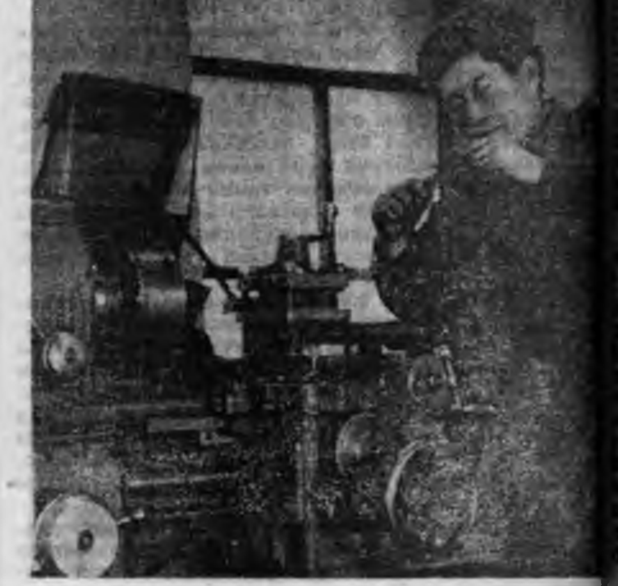
Энэ леспромхозой хүдэлмэришэд байгша оной гурбадахи квартал соо Бүхэсоюзна мүрысөөндэ эрхимлэжэ, СССР-эй Ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын, профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар абаа бэлэй. Тус леспромхозой хүдэлмэришэд туйлаhан амжалтаяа улам арьбадхаха гэhэн хүсэл зорилго урдаа табяад, эршэмтэй шангаар хүдэлжэ байна. Эдэнэр модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ даабари байгша оной ноябриин 20-до дүүргэхэ, түсэбhөө гадуур 14 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ социалис уялга абаhан юм. Энэ хүсэл зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхын тула леспромхозой хүдэлмэришэд эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана.

— Манай леспромхоздо ород, буряад, украин, грузин, татар, яхад, чуваш, немец яhанай хүнүүд хүдэлнэ. Эдэнэр булталдаа эбтэй этэй-

байна. Модошодой [...] даг Горхон тосхондо [...] үхибүүдэй hууритай hу[...] лиин байшан баригдажа [...] лэнхэй.

— Ехэнхи хүдэлмэ[...] най дулаан шэнэ [...] соо түбхинэн оронхой [...] бүүднай саадта ябадаг [...] дал hуудалнай яhала [...] жарна. Энээнэй урмаар [...] ри hайнаар хүдэлхэ дур[...] рэнэ, — гэжэ бага ком[...] но бригадын бригадир [...] лий Сергеев хэлэнэ.

Горхоной леспром[...] алишье участогта [...] хүдэлмэришэд ехэл [...]

гээр ажаллажа, hайн шанартай модо ехээр бэлэдхэhэн лэ байдаг. Хүдэлмэришэн бүхэн хэлэhэн үгэдөө хүрэдэг, — гэжэ Горхоной леспромхозой директор Василий Михайлович Чулков хүдэлмэришэдөө магтажа байгаа hэн.

Модошодой байдал hуудалые hайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. Байрын гэрнүүд, hургуули болон саадай байшангууд шэнээр баригдана. Байгша он соо бүхыдөө 400 мянган түхэригтэ барилга хэгдэhэн тэйгээр хүдэлжэ бай[...]

Энэ леспромхозой [...] шод дүрбэдэхи кварта[л] бүри ехэ модо бэлэ[...] дамжуулгынгаа Улаа[н] алдахагүйн тула т[...] байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭР[Э]: [...]га комплексно бригады[н бри]гадир Василий Сергеев[...]хоной леспромхозой [...] складта: электроцехэй [...] разрядай токарь. ком[...] ажалай ударник Вла[...] Гымпылов ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото

УУЖАМ ДЭЛГЭР ОРОНДОМНАЙ

КАЗАХАЙ ССР. Кустанайн область. Эндэхи Соколовско-Сарбайска комбинат ороной металлургическа заводуудта түүхэй эд эльгээдэг томохон предприятинуудай нэгэн болоно. Эндэhээ hайн шанартай түмэрэй руда Ураалай ба Казахстанай, СССР-эй Европодохи талын ба Сибириин предприятинуудта эльгээгдэнэ.

СССР-эй тогтоhоор 50-жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө тэмсэhэн тус комбинадай горнягууд жэлэй эхинhээ түсэбhөө гадуур зуун таби мянган тонно руда ба концентрат абаhан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: руда малталга.

ТАСС-ай фотохронико.

НОМГОН ДАЛАЙН ЭРЬЕДЭ

Владивостогто Примориин хизаарай арадай ажахын туйлалтануудые харуулhан выставкэ нээгдэбэ. Энэ выставкэ СССР-эй тогтоhоор, мүн Алас-Дурна зүгые сагаантанhаа ба хариин интервентнүүдhээ сүлөөлhөөр 50 жэлэй ойдо зорюулагданхай. Выставкэ дээрэ тус хизаарай судна барилгын, машина бүтээлгын промышленностиин, мүн барилгын индустриин хүгжэлтые харуулhан материалнууд табигданхай. Выставкын гол таhагуудай нэгые Примориин хүдөө ажахые харуулhан зүйлнүүд эзэлнэ. Эндэ Примориин газар дайдын баялигууд—тариан, соя, огородой эдеэн, виноград, яблока гэхэ мэтэ зүйлнүүд табяатай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Приморийн ВДНХ-гай нэгэ буланда.

ТАСС-ай фотохронико.

МИНИСТЕРСТВО СООГОО ТҮРҮҮ

СССР Союзай 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэжэ шиидэhэн Баргажанай леспромхозой модошод абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Энэ коллектив Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Жэлэй 3-дахи кварталай хүдэлмэриин дүнгөөр СССР-эй Ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын предприятинуудай дундаhаа 3-дахи hуури эзэлжэ, мүнгэн шанда хүртөө.

Модошод туйлаhан амжалтаяа арьбадхаха, модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысэжэ байна. 10 hарын даабари болзорhоонь 3 хоногоор уридшалан дүүргэгдээд, түсэбhөө гадуур 18,7 мянган кубометр модон бэлэдхэгдээ. Продукци худалдаха түсэб 65 мянган түхэригөөр үлүүлэгдэhэн байна.

Леспромхозой модо бэлэдхэлэй пункт, мастерска участогууд, бага комплексно бригадануудай хоорондо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ. Лебяжий пунктын модошод 10 hарын даабариhаа гадуур 9,4 мянган кубометр модо бэлэдхээ. Даабариhаа гадуур 5,2 мянган кубометр модо бэлдэhэн Гусихинска пунктын хүдэлмэришэд леспромхоз соогоо 2-дохи hуурида гаранхай.

Н. А. Комаровой, Г. Я. Скулкинай даадаг мастерска участогууд социалис мүрысөөндэ hайн үрэ дүн туйлаа. Эдэ коллектив 10 hарын даабариие 105—104,8 процент дүүргэбэ. В. И. Тормозовой, Н. Я. Кожевинэй даадаг бага комплексно бригаданууд даабаряа hара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ.

Модошодой дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй үрэ дүн саг соогоо согсолон гаргагдадаг юм. Хүдэлмэришэн бүхэн энэ үрэ дүнгүүдтэй танилсажа, пунктын, участогай, бригадынгаа халаанай даабариие хэр зэргэ дүүргэhые, мүрысөөндэ ямар hуури эзэлжэ ябаhые hайн мэдэдэг болонхой.

Социалис мүрысөө hайнаар дэлгэрүүлhэнэй, үрэ дүнгүүдыень бүгэдэндэ мэдээжэ болгоhоной, мүрысөөнэй нүлөө улам дээшэлүүлhэнэй ашаар энэ коллектив амжалта туйлана.

Д. ГЫРГЕНОВ.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ЗОРИhОН ХЭРЭГЭЭ БЭЕЛҮҮЛhЭН НАhАН

Кузьма Семенович Плешков (Базаров) 1882 ондо мүнөөнэй Хориин аймагай Анинск тосхондо үгытэй таряашан айлай бүлэдэ түрэhэн юм. 1920 онhоо КПСС-эй гэшүүн ябаhан, Буряад орондо Совет засаг байгуулха, саашадань улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэй хабаадагшадай нэгэн байhан.

Нютагай баяшуулай нэгэндэ хүлhэншөөр хүдэлжэ ябаhан Семен Иванович эсэгэнь хүбүүнэйнгээ табатай болоод байхада тэнтын усал аюулhаа боложо наhа бараhан гэхэ. Удангүй хойноhоонь эхэнь нүгшэhэн. Тиигэжэ түрэлхидhөө хара багаар гээгдэhэн Кузьма хүбүүн баяшуулай барлаг боложо, хоолойгоо тэжээхэ баатай болоо. Тэрээндэ тэдхэхэ, hургаха дүтын хүншье үгы hэн. Үбгэ эсэгэнь өөрөө үе наhандаа батраг ябаа. Толюур туйган байдалтай айлай үхибүүдые hургуулида абахашьегүй байгаа ха юм даа. Нютагаархиниинь Кузьмае приходско hургуулида оруулха гээд ядаhан лэ хаш. Имагтал врач Бадмаевай туhаламжаар 1896 ондо Петербургын үншэн үхибүүдэй гэртэ тэрэниие эльгээхэ арга олдоhон бэлэй. Тэндэhээ дунда hургуулида абтаа. Дүрбэн жэлэй туршада hуража байтарнь, үншэн үхибүүдэй гэртэ Хориhоо ябуулагдаhан нэгэ хүбүүн ехээр үбшэлжэ, тэрэниие гэртэнь үдэшэхые Плешковто даалгаhан байгаа. Тиигээдшье тэрэ hөөргөө Петербургаа бусаха, hуралсалаа үргэлжэлүүлхэ аргагүйдэшөө hэн.

Удангүй К. С. Плешков Шэтэ хото ошожо, багшын шалгалта үгөөд, Акшинска hургуулиин багшаар томилогдоо hэн. Һүүлээрнь мүнөө Мухар-Шэбэрэй аймагай Галтай-Барай буса түрэлтэнэй приходско hургуулида багшалаа.

Залуу багша Плешковой саашанхи ажал ябуулга 1905 оной революцитай сэхэ холбоотой юм. Тиихэдэ Забайкалида арадай училищинуудай инспектораар Одинцев гэгшэ хүдэлжэ байhан. Тэрэ хадаа социал-демократиин организацитай холбоотой байжа, 1905 оной революциин үдэрнүүдтэ революционно демонстраци эмхидхэhэн юм. Революциин болжо байhан үедэ багшанарай съезд Дээдэ-Үдэ хотодо зарлагдажа, тэндэ хабаадагшадые демонстрацида гаргаха хүдэлмэри эмхидхэhэн байгаа.

Тэрэ хубисхалта демонстрацида хабаадалсаhан К. С. Плешков Шэтын социал-демократиин организацитай холбоо байгуулжа, тэндэhээ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхада туhатай элдэб брошюра абадаг болоо. Тиигэжэ Хёлгын, Сүхын, Түгнын болон бусад нютагуудай буряад зоной дунда ехэ хүдэлмэри ябуулhан намтартай. Хориин степной дүүмын захиргаашад Плешковой хойноhоо мүрдэлгэ гүрдэлгэ хэжэ, дахуул табижа захалхадань, Плешков фамиляа hэлгэжэ. ондоо, Базаров гэжэ фамили абаха баатай болоhон юм.

1918—1919 онуудай үедэ хүдэлжэ байhан большевигүүдэй Дээдэ-Үдын подпольно организациин гэшүүн Г. С. Носырев РКП(б)-гэй Прибайкалиин комитедэй заабариин ёhоор Дээдэ-Үдын волостиин хэдэ хэдэн тосхонуудта подпольно дайшалхы бүлэгүүдые эмхидхэhэн байгаа. Тиимэ нэгэ бүлэгэй штаб Хори тосхондо эмхидхэгдээ hэн. Тэрэнэй бүридэлдэ Павлов, Сакияев, Плешков (Базаров) болон бусад оролсоhон. Тэрэ штабые Г. С. Носырев хүтэлбэрилдэг байгаа. Тиихэдэ Г. С. Носыревой эсэгындэ Центросибириин гэшүүд Якимов, Янсон, Парняков гэгшэд хоргодожо байhан тула, подпольно бүлэгэй гэшүүд тэдэнтэй ходо уулзажа, зүбшэл hургаал абажа байдат бэлэй. Плешков (Базаров) нүхэр Ковалевтой ходо уулзагша hэн.

Н. Л. Ковалев (Карпов) Буряадай урданай большевигүүдэй нэгэн, 1913 онhоо КПСС-эй гэшүүн, гурбан революцида, граждан дайнда хабаадагша. Энэл урданай большевик К. С. Плешковые РКП(б)-гэй гэшүүндэ абаха рекомендаци үгэhэн хүн шуу.

1919 оной декабрь hарада Хори тосхондо яармаг болобо. Тэндэ баяшуул, наймаашад, аралжаашад лэ эд бараагаа, мяха, талхаяа асараа hааб даа. Теэд энэ яармаг ямар нэгэн аргаар тарааха гэhэн зорилго подпольно дайшалхы бүлэгэй штаб урдаа табиба. Штабай гэшүүн И. П. Павлов Хориhоо 15 модоной газарта байдаг К. С. Плешковто штабай даабаритай бэшэг яаралтайгаар зорюута абаашажа барюулхыень П. В. Агильдинда даалгаба.

Штабай захиралта абаhан Плешков (Базаров) дары түргэн зүблөө хэжэ, хазаар моритой хэдэн хүнүүдые томилжо, 300 хазаар моритой хүнүүдhээ бүридэhэн партизануудай отряд ерэжэ ябана гэhэн зар тунхаг Хори шадарай айлнуудта тараахыень ябуулба. Иимэ аймшагтай hураг дуулаhан яармагта сугларагшад мэдээ ухаагаа алдажа, hандагай орьён тараха баатай болобо. Баяшуул наймаанда гаргаhан эд бараагаа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые суглуулжа үрдингүй, хараhан тээшээ талиниhан гэхэ.

Энэ ушар тухай Үнэгэтэйн партизануудай отрядай командир ябаhан, мүнөө пенсионер Петр Васильевич Агильдин ехэл hонирхолтойгоор хөөрэжэ hуудаг юм.

1918 оной намарай үеэр Буряад ороной газар дайдые гадаадын хархис булимтарагшад, семеновецууд эзэлбэ. Семеновецууд түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилжэ буряад залуушуулые сэрэгэй албанда татажа захалаа. Тэрээндэнь эсэргүүсэн, Прибайкалиин сэрэгэй-революционно главна штаб: «Аха дүү буряадууд! Семеновецууд таанадтал хандаха хүсэлэнтэй, тэдэнэй таталгаhаа эрид шууд арсагты, буу зэбсэгээ партизануудай отрядуудта, арадай армида тушаагты, тэдэндэ хубсаhа хунараар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр туhалагты» гэжэ буряад арадта хандан бэшэhэн байна. («Буряад орондо болоhон партизанска хүдэлөөн», Документнүүдэй согсолбори, 71-дэхи хуудаhан).

Хубисхалта засагай уряае буряадууд ехэ халуунаар угтаhан байха юм. Түрүү үзэлтэй буряад хүнүүд ажалша арадай дайсадтай гартаа буу барин тэмсэжэ ороhон бэлэй. Тэрэ үедэ болоhон дайн байлдаануудта Түгнын буряадууд Ц-Д. Будаев, Д. Банзаракцаев, Ж. Дабаев гэгшэд онсо шалгарhан гэхэ. Дайсанай гарта орожо, саазалуулагдахаяа байhан Дамба Банзаракцаев алууршадай урдаhаа «би үзэл бодолоороо большевик хүнби, маанадые хюдажа барахагүйт, та мэтын бузар муухай алууршадые няза бута сохижо шадахал байхабди» гэжэ hүртэйгөөр хэлээ бэлэй.

Партизан Ц. Д. Будаев К. С. Плешковые hайн таниха хүн байгаа. Плешков хадаа Барай, удаань Түгнэ-Галтайн буса түрэлтэнэй приходско hургуулинуудта арба гаран жэлдэ багшалhан ха юм даа. Тиихэдэ Будаев болбол тэрэ hургуулида дүтэ оршодог Сүхын-Булаг гэжэ нютагта ажаhуудаг hэн. Энэ hургуулида багшалжа байхадаа, К. С. Плешков Түгнын хүн зондо ехэ хүндэтэй болоhон байгаа. Тиимэhээл Будаев болбол партизан ябаха үедөө Плешковтой (Базаровтай) ходо уулзажа, туhаламжадань хүртэжэ, захяа заабариень бэелүүлжэ ябадаг hэн.

Би өөрөө тэрэ Будаевай нютагайнь хүн hэн [...] Плешковой шабинь [...] хадаа, эдэ бүгэдые [...] дэхэ байнаб. Ба[...] түрэлтэнэй приходско [hур]гуулиин нэгэдэхи клас[с] 1909 ондо абтаhан [...] Тиихэдэ 1925 ондо [...] сүүдэй хүдэлмэридэ [...]жүүлхэдэнь, К. С. П[...] Бурглавсудай гэшүү[...] шаалтай байжа, бо[...] партиин хэрэгтэ үнэн [...] лэ алба хэхэ, хуули [...] зүбөөр баримталха [...] тайш гэжэ заабарилаа [...] Би тиихэдэ РКП(б)-[гэй гэ]шүүндэ кандидат яба[...]

1919—1920 онууда[й] Плешков (Базаров) [...] Үдэ хотодо Прибай[...] кооператорнуудай б[...] инструктораар хүдэл[...]гаа. Тиихэдээ пар[тизан]дай отрядууд болон [...] Армиин частьнуудые [...] хоолой зүйлнүүдээр [...] ехэ хүдэлмэри РК[П...] губкомой даабаряар [...]лүүлдэг hэн.

1920 оной январь [...] эсэс багаар Түгнын [...] сомоной ревкомууд [...] шынхеэ байгуулагда[...] 1921 ба 1922 онуу[д] К. С. Плешков [...] Хориин, удаань А[...]гуудай ревкомой [...] шээр хүдэлhэн юм. [...] до Буряадай Автоно[мито Со]вет Социалис Респ[ублика] байгуулагдахада, тэр[...] публикын түрүүшын [...]тельствын составта [...] hон бэлэй. Тиихэ[...] энэ урданай комму[нист] даа партийна, [...] ажахын органуудта [...] рилхы тушаалнууд[...] удаан даажа ябаh[а]шалhан намтартай. 1[...]hоо тусхайта пенсио[...]гаад, 1966 ондо на[...] бэтэйдөө Кузьма Се[менович] наhа бараа hэн.

Д. МУН[...]
1928 онhоо КП[СС-эй] гэшүүн, тус[...] пенси[...]

СЭНХИР ЭКРАНАЙ ШЭМЭГ

...гтада совет арадай гай... һайндэр—ССР Сою... байгуулагдаһаар табин ...й ойн баярта үргэн ехэ ...дэл бүхы орон дотор... тэрэшэлэн манай рес... ...ика доторшье үдэрһөө ...рэ улам ехээр хэгдэжэ ... Энэ бэлэдхэл КПСС-XXIV съездын шиидхэбэ...үдые бодотоор бэелүүл... юһэдэхи табан жэлэй ...дохи жэлэй даалгабари...ые амжалтатайгаар ...эхын түлөө, совет хү...ые социалис патриотиз... болон интернационализ... үзэл сурталаар хүмүү...хын түлөө тэмсэлэй, ... янзын үндэһэ яһатанай ...саа холбоое дам сааша... бэхижүүлхын түлөө ...элэй туг доро хэгдэнэ.

...э гайхамшагта ойн ба... бэлэдхэл республикы... телевидени болон ра...ёр хэр зэргээр харуу...на, нюдэнэй баяр, шэ... шэмэг болохоор ямар ...уулганууд сэнхир эк...ранай гарана гээшэб ...сасуудал, та бүгэдэ ун... ...д табижа болохо бай...

...э асуудалда харюу үгэ...шаябди.

...вет Социалис Республи...дай Союзай байгуулаг... 50 жэлэй ойдо зо...гдаһан хэдэ хэдэн ...дамжуулганууд энэ жэ...ниһээ хойшо радио бо...елевиденеэр үгтэжэ үр...һөөр. Тэдэнэй нэгэ... «Эбдэршэгүй хани ...ин» гэһэн ниитэ гар...оро сэнхир экранаар үг... дамжуулганууд мүн ...

...дамжуулганууд «В. И. ... — ССР Союзые бай...гша мүн» гэһэн дам...аар эхилһэн байгаа. ... «Түүхын хуудаһан... гэһэн дамжуулга сэн... экранаар үгтөө һэн. ... дамжуулга манай Бу... автономито республи... хүдэлмэришэн ангиин түрүүлэн бии болоһон... тодорхойлон хэлэхэдэ, ...-Үдын Ленинэй орден... локомотив-вагон заһаба... заводой түүхэдэ зо...гдаһан байгаа. Энэ за... барилгада элдэб үндэ...танай түлөөлэгшэд ха...лсаа, бүхы оронойомнай ... городуудһаа машина, ...элгэнүүд эльгээгдээ бэ... Мүнөө эндэ ородууд бо...буряадууд, украинецууд ...арнууд, хамта дээрээ ...ндэһэ яһатанай түлөө...д эбтэй һайхан нэгэ бү...лон ажаллана. Энэ за... заһабарилан гаргаһан ... локомотивууд, са... шэнэхэн вагонууд бү...рон доторнай алишье тү... замда үзэгдэнэ.

...нигөө национальна гү...түрэтэй буряад арадай болоһон тухай тусгаар дамжуулга мүн лэ «Эбдэршэгүй хани холбоон» гэһэн гаршаг доро сэнхир экранаар үгтэһэн байна. Ажалша, жиирэй хүнүүдэй, республикынгаа Верховно Соведэй, мүн нютагай Соведүүдэй депутадуудай, элдэб янзын үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдэй гүрэн түрын ажал-ябуулгада тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажахын болон соёл культурын байгуулалтын шухала асуудалнуудые тэдэнэй шиидхэлсэжэ байһаниинь эндэ харагдана.

Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан радио болон телевизионно фестиваль мүнөө бүхы орон доторнай үнгэргэгдэжэ байна. Энэ фестивальда бүхы союзна, автономито республиканууд хабаадалсана.

Үнгэрһэн табин жэлэй туршада Буряад орон доторнай бэелүүлэгдэһэн социально-экономическа гүн гүнзэты хубилалтанууд тухайда, КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын түлөө республикынгаа ажалшадай шэн зоригто тэмсэл тухайда манай радиопрограмма дотор хэлэгдэһэн, мүн шэнэ дуу хүгжэмэй найруулга үгтэһэн байна.

Тэрэшэлэн энэ Бүхэсоюзна телевизионно фестивальда зорюулан, өөһэдынгөө программа мүнөө бэлэдхээд байнабди. Манай телевизионно программа нэн түрүүлэн агууехэ ород болон буряад арадуудай эбдэршэгүй хани барисаанда зорюулагдана.

Манай буряад арадай зол жаргал агууехэ ород арадтай эбдэршэгүй хани барисаатай байһантай нягта холбоотой. Энэ хани барисаанай түүхэ 300 гаран жэлэй саанаһаа эхилхэ ха юм. Ород, буряад зон хамтадаа хаанта хархис засагта, баяд ноёдой дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүү тэмсэгшэ бэлэй.

Агууехэ Октябрь манай ороной бүхы арадуудта, тэрэ тоодо буряад арадташье бодото зол жаргал олгуулжа үгөө. Буряад арад анха түрүүшынхеэ өөрынгөө гүрэн түрэтэй болоо. Буряадай Автономито Совет Социалис Республикые В. И. Ленин байгуулаа. Тэрээгээр буряад арад айхабтар ехээр омогорходог, хэзээ бүхэндэшье омогорхохошье байха.

Россин Федерациин аха дүүгэй бүлэ соо буряад араднай 50 жэлэй туршада байдалаа шэнээр зохёожо, зол жаргалаа эдлэжэ ажаһуужа байна. Телевизионно дамжуулга соогоо энээн тухайда хото хүдөө нютагуудай табин түлөөлэгшэдые — хүдэлмэришэн, малшан, инженер, эрдэмтэн ба хүгжэмшые хөөрүүлһэн байнабди.

— Манай республикын байгуулагдахын урда тээ эндэхи нютагуудтамнай 34 дасан, 15 мянгаад лама, хубарагууд байһан гэхэ. Тиихэдэ дээдэ һургуули гэхэһээ байтагай, харин нэгэшье тусгаар дунда һургуули гэжэ байгаагүй. Энээн тухайда юу хэлэхэ байнабта? — гээд СССР-эй Науканuудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай радиофизикын таһагые эрхилэгшэ, физико-математикын эрдэмэй доктор Чимит Цыдыповтэ журналист хандана.

— Хуушанай сагай байдалые мүнөө үеын буряад ороной байдалтай яажа сасуулжа болохоб даа. Мүнөө үедэ республика доторнай гурбан хүн бүхэнэй нэгэниинь дунда гү, али дээдэ эрдэмтэй. Дүрбэн дээдэ һургуулинуудтамнай ород, буряад, эвенк, тува, хакас, монгол болон бусад олон үндэһэ яһатанай үхи хүүгэд һуралсана.

Урда сагташье буряад арадай дундаһаа эрдэм бэлигтэй ганса нэгэ хүн гарадаг байгаа. Доржи Банзаров, Гомбожап Цыбиков, Матвей Хангалов, Цыбен Жамцарано гээд лэ тэдэнэй нэрэ түгэсэшэнэ ха юм.

Зүгөөр мүнөө ажабайдалнай, арга шадалнай тад ондоо болоо бшуу,—гээд эрдэмэй доктор хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ, — республика доторхи научна 16 эмхи зургаанда эрдэмэй 30 доктор, 400 гаран кандидат ажаллана. Эдэнэр урдандаа өөһэдөө малшад, таряашад ябаһан гү, али малшад, таряашадай үхи хүүгэд байха. Миил хоёр жэшээ абаад үзэебди. Хэжэнгын малшан Чимитдоржи Бодиевай гурбан хүбүүд эрдэмтэд болонхой. Ширап — түүхын эрдэмэй кандидат, Дугар Намжил хоёрынь — физико-математикын эрдэмэй кандидадууд, нүгөөдэ дүрбэн аха дүүнэрынь бултандаа дээдэ эрдэмтэй болонхой.

Буряад Иван Андреев үзэг бэшэг огто мэдэхэгүй, үгытэй ядуу ябаһан аад, совет засагай тогтоһоной һүүлээр үзэг бэшэгтэ һуралсажа, газетэ уншаха, гараа табижа шадаха болоһон юм. Зүгөөр тэрэнэй хүбүүн Владимир педагогическа эрдэмэй доктор болоод, Геннадий Валерий гэжэ хоёр ашанадайнь нэгэнинь геоло-минералогическа эрдэмэй доктор, нүгөөдэнь тус эрдэмэй кандидат болонхой. Тэрэшэлэн ондоошье жэшээнүүдые харуулжа болохо байгаа, зүгөөр унжагайршаха болонобди,—гээд Чимит Цыдыпов хөөрөөгөө хуряана.

Ленинэй ордено́й, Ажалай Улаан Тугай ордено́й кавалер паровозой машинист ябаһан Степан Иванович Велигурский сэнхир экранда харагдаха.

Харин Улаан-Үдын локомотивна депо болбол революционно, тэрэшэлэн ажалайшье ехэ ёһо заншалнуудтай. Манай эндэ эгээл түрүүшын коммунис ячейкэ локомотивна деподо эмхидхэгдээ бэлэй.

Одессэ хотоһоо Степан Иванович Велигурский комсомолой путевкоор 30-аад оной үеэр Буряад нютаг ерэһэн юм. Тиигэжэ манай эндэ болоһон социально-экономическа гүн ехэ хубилалтануудые нюдөөрөө хараха һаа гадна, тэдээндэ өөрөө хабаадалсаһан, «улаан гарааараа» бэелүүлэлсэһэн байха.

— Манай коллектив һонирхолтой үүсхэл хододоо гаргадаг заншалтай, — гээд Степан Иванович хөөрөөгөө эхилнэ. — Сүүдхэ соо 500, удаань 800 километртэ паровоз жолоодохо гэһэн үүсхэл гаргагдаһан байгаа. Энэ үүсхэлнай халуунаар дэмжэгдэжэ, хаа хаанагүй түмэр замуудта дэлгэрэнхэй. Зүгөөр мүнөө поезд сүүдхэ соо мянган километртэ ябуулха гэһэн шэнэ үүсхэл гаргагданхай. Энэ үүсхэлээ бодотоор бэелүүлжэ, ажалай шэнэ амжалтануудые туйлан, СССР-эй табин жэлэй ойе угтахын түлөө түмэр замшад тэмсэжэ байна.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада республикынгаа экономикын болон соёл культурын хэр зэргээр хүгжөөгдэхэ, байгаалиин ямар баялигуудай шэнээр ашаглагдаха, ажалшадай ажана байдалай хэр зэргээр һайжаруулагдажа байһан тухай телевизионно энэ дамжуулга дотор харуулагдана. Энэ дамжуулга ноябрь һарын тэн багта Москваһаа «Орбитаар» харуулагдаха байха.

Мүн лэ СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан залуушуулай телевизионно программын тусгаар конкурс ойрын үедэ Владивосток хотодо эхилхэнь. Энээндэ манай Улаан-Үдын телевидени өөрынгөө тусгаар программатай хабаадалсаха байна.

Гадна, манай телевидени жэлэй дүүрэтэр өөрынгөө программые Дунда Азиин хото городуудта харуулха гэжэ бэлэдхэжэ байна. Энэ программамнай СССР-эй табин жэлэй алдарта ойдо, арадуудай хани барисаанда зорюулагдаха байна. Үнгэрһэн табин жэлэй туршада экономико болон соёл культураяа хүгжөөхэ хэрэгтэ буряад ороной ажалшадай туйлаһан туйлалтанууд эндэ дэлгэрэнгыгээр харуулагдаха юм.

Ц. МИТЫПОВ,
республикын Министрнүүдэй Соведэй телевидени болон радио-дамжуулгын комитедэй түрүүлэгшэ.

Алтан намарай Молдавида ерэхэдэ, хатар нааданай хаһа ородог. «Хай ла жок» —гээд молдаванинай хэлээһаа, баян ургаса хуряагдажа, боошхонууд соо шэнэ архи орьелжо, виноградай баглаанууд хүдөөгэй хүүхэнэй үзэсхэлэн һайхан зүүдхэлдэ адляар наранай хурса элшэ доро наадажа байна гэжэ ойлгохоор юм.

«Жок» таряашанай ажалые магтан дууладаг. Тэрэ хадаа баяр зугаагай, баян дэлгэр сэдьхэлэй һүлдэ болоно. Энэл хатарай нэрээр «Жок» гэжэ Гүрэнэй арадай хатарай ансамбль нэрлэгдэнхэй юм. Ансамблиин программада хүхюун зугаата хатар, шог ёгтото сценкэнүүд олон.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ансамблиин эрэшүүлэй бүлэг «Карпаты» гэжэ хатар гүйсэдхэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Арадай ажахыда, мүн миин хүнүүдэй хоорондохи харилсаандашье хэлхеэ холбоон ехэ туһа хүргэдэг гэжэ мэдээжэ. Энээнэй нэгэ һалбаринь телефон болоно. Телефоноор үдэр һүни илгаагүй хөөрэлдэхэ саг гарана. Тиимэһээ телефонно станциин хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ехэхэн харюусалгатай гэжэ тоологдохо болоно. Улаан-Үдын автомат-телефоной станциин хүдэлмэрилэгшэд энэ харюусалгатай үүргэеэ һайн ойлгоһон хүнүүд юм гэхэдэ алдуугүй. Тэдэнэй нарин нягтаар ажаллаһанайнь ашаар тус станциин бүхы телефонууд һайнаар арад зоной холбоо харилсаае хангажа байдаг юм. Коллективэйнгээ дунда станциин ахалагша электромеханик Т. П. Болонева оролдосотой һайн ажалаараа шалгардаг. Ажал хэрэгтээ хододоо һайнаар хандадаг энэ хүндэ коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. П. Болонева ажал дээрээ.

Ц-Д. ХАМАЕВ

ЗАМДА БОЛОҺОН ХӨӨРЭЛДӨӨН

УРАН ЗОХЁОЛШЫН ДЭБТЭРЬЭЭ

Уушхаараа дүүрэн агаар һороһон самолет харбагдаһан годли мэтэ сэнхир номиндо дэгдэжэ, баруун зүг барин, зуралзаһаар ябана. Наранай хурса гэрэлдэ годирон бэдирһэн гол горхонууд, хуряагдаһан таряанай полинууд самолёдой дали доро ходорон үнгэрнэ. Намтай зэргэлжэ һууһан үбгэжөөл хүшуу холбожо хөөрэлдэхэ һанаатай үгэлбэ.

— Жаргалтайш саг болошоо гээшэ ха даа. Самолёдто һуугаад нэгэ газарһаа нүгөө газарта мэдэһэнээш мэдэнгүй хүрэшэнхэй байхаш, — гээд хирбэгэр һахалаа эмирбэ. Энэнь омогорхоһон хүнэй тэмдэг гэжэ ойлгоо һэм. — Манай Захааминһаа урдань морёор хэдэн хоног ябажа, Улаан-Үдэ хүрэдэг байһан юм. Мүнөө юун гээшэб даа. Хүсэд часшье болонгүй, самолёдоор ниидээд хүрэгдэшэнэ.

Үбгэжөөлэй энэ хөөрөөн бэшэнэй анхарал татаба хэбэртэй. Хажуудам һууһан нүхэрни:

— Энэмнай юун гайхал бэ дөө. Одо мүшэндэ хүрэжэ байһан саг бшуу,—гэбэ.

Үбгэжөөл зүбшөөгөөд толгойгоо дохиһондол боложо, ондоо юумэ хэлэбэгүй. Урданай зоной гайхамаар юумэн мүнөөнэй залуушуулда оройлоошье гайхал бэшэ болошоо. Тамхи татахын хоорондо заха холын Захааминай аймаг хүрэшөөд, намарай нэгэ дулаахан үдэр аэропорт дээрэ самолёдһоо буужа байгаа һэмди.

Үбгэжөөлэй эхилһэн хөөрөөн, нээрээшье, минии анхарал хандуулба. Юугээрээб гэхэдэ гү? Үльгэр шэнги үе сагта һууһандаа хэн омогорхохогүйб даа. Үргэлжэ ой хүбшөөр хүреэлэгдэһэн бишыхан хара соолтой урданай гэрнүүдэй орондо мүнөө ялагар ехэ сонхотой, шифераар хушагдаһан гэрнүүд самолёдоор ниидэхэдэмнай захаһаа харагдажа байгаа хамнай. Нишэдэ бидэнэй зорижо ерэһэмнайшье гайхалгүй. Бидэн гэхэдэ, дүрбэн хүн болонобди. Эдэмнай Буряадай АССР-эй габьята артистнар Н. Манжеева, В. Бамбацыренов, В. Бадмаев. Зорилгомнай нэгэ: тус аймагай ажалшадтай уулзажа, хөөрэлдөө хэхэ, дуу хүгжэм зэдэлүүлхэ. Энэ талаар бидэнэр Буряадай уран зохёолшодой холбооной зүгһөө зорижо ошобо гээшэбди.

«Коммунизмын зам» колхозой газар дээрэ самолёт буудаг юм. Эндэһээ Закаменск хото хүрэтэр ехэшье холо бэшэ. Хэдэн дабхар үндэр шулуун гэрнүүд таниие угтан байха. Хоёр жэлэй урдахана энээгүүр ябажа ошоо һэм. Энэ үе соо болоһон хубилалта ехэ байба. Шэнэ универмаг, һургуули болон байрын олон гэр баригдаһан, үйлсэдэ хүн зониинышье олошорһон шэнги. Эндэ орон соогоо холо хүрэтэр суурхаһан Зэдын вольфрам-молибеново комбинат оршодог. Үдэр бүри туйлажа байһан ехэ амжалта тухайнь газетын хуудаһануд дээрэ ходо уншадагбди.

Тайгын дунда хүгжэн бодоһон городой үдэрһөө үдэртэ үнгэ шарайгаа хубилган, улам һалбаржа байһаниинь зүрхэ сэдьхэл баясуулхал ёһоороол баясуулна.

Уулзалгаяа, Утаата, Далахайһаа эхилхэ гэжэ шиидэбэбди. Аймаг соогоо эгээн захын ажахы гээшэ. Үдэшэ багта машинаар Далахайн совхозой түб хүрэжэ ерэхэдэмнай совхозой директор парторг хоёр хүлеэжэ байба. Уулзалгын болохо тухай тунхаг соносхол үни үлгэгдэнхэй.

Клуб соо дүүрэн хүн зон сугларанхай. Совет засагай тогтоһоор 50 жэлэй турша соо Буряад литературын хэһэн гаһар томо алхам тухай хөөрөөс сугларагшад һонирхоһон, асуудалнуудые табиһан, артистнар Бамбацыренов, Манжеева гэгшэдэй дуулахые хүндэтэйгөөр хүлеэн абаһан байха юм. Тус совхозой директор Владимир Лыгцыренович Хартаев холын отара, фермэнүүдтэ хүдэлдэг малшадтаа һанаагаа зобожо, тэдэнэй эрилтэ гуйлтые дүүрэнээр дүүргэхын түлөө оролдожо байдаг хүн гэжэ ойлгогдобо. Холын фермэ ошохо тухай асуудалай гарахада арсалта хээгүй һэмди. 40 модо зайда морёор ошожо малшадтай уулзалга хэхэ гээшэ өөһэдтэмнайшье һонирхолтой байгаа.

Тудхалта ороһон харгыда орожо, моридойнгоо бүншөөгөөр ябабабди. Намарай сагай байгаалиин һайханшье гээшэнь! Шарлажа эхилһэн набшаһад агаарта эрбэйхээшэлэн эрьелдэжэ аали намдуун унана. Шубууд дуугаа хуряангүй дуулалдана. Харгыдаа совхозой директор иигэжэ хөөрөө һэн.

— Совхознай гол түлэб мал ажал эрхилдэг гээшэ ааб даа. Энэ жэлдэ үбһэ хулһанай гараса муу бэшэ байгаа. Тиигээдшье мал адууһамнай бэлшээриин хүсөөр ондо ородог юм. Эгээл тиимэһээ хүйтэндэ шэрхи, хадын ногоондо тааараһан хайнагуудые олоор баридагбди. Адууд гээшэмнай ута хүлтэй тула түхэреэн жэл соо бэлшээридэ байдаг ха юм даа. Табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэхын хойноһоо оролдожо байнхайбди.

Тудхалтада эртэшэг гараад, үдэшэ, орой болошоһон хойно хүрэжэ ерэбэбди. Үдэрынь зунайхи мэтэ халуун байһан аад, хүндые уруудан үдэшын һэбшээн буужа, агаарта һэрюу даагаадхиба. Моринойнгоо хүлһэ сэлмээхэеэ сэргэдэ уяад, гэртэ оробобди.

Үндэршэг хара хүнэй дэнгэй гэрэлдэ тонгойн һууханинь, бууралтаһан толгойнь элихэн харагдаадхиба. Сагаан шүдэнүүдээ ялалзуулан энеэбхилһэн энэ хүмнай аймаг соогоо алдаршаһан малшан Жугдур Ундеевич Цыденов байба. Арбан долоон жэлэй туршада таһалгаряагүй энэл Тудхалта дээрээ байжа хүдэлөө. Ажал хүдэлмэридөө эрхим һайн дүн туйлаһанайнгаа ашаар нүхэр Цыденов Эхэ оронойнгоо эгээн дээдын хүндэ — Ленинэй орденоор шагнагдаһан байха юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ 140 үнеэнһээ 110 тугал абажа, бүтэн бүлеэн тэнжээһэн, үдэрэйнь шэгнүүр түхэреэн жэлэй туршада 760 граммһаа доошо оруулаагүй. Энэмнай хада газарай байгаалиин уларилда эрхим дүн гээшэ. Иимэ хүнтэй танилсаханшье урматай ааб даа. Залан сэхэ зантай хөөрүү Жугдур Ундеевичнайл наһанайнгаа намтарһаа эхилээд, ажалайнгаа дүй дүршэл тушаа сай уухa хоорондоо дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Тиигэһээршье малшад сугларжа, үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн болобо. Уян нугархай буряад, ород дуунуудай аялга зэдэлбэ.

Һүүлээрнь асуудалнууд хойно хойноһоо табигдаһан, дуратай дуунуудынь захигдажа дуулагдаһан байха юм.

Арбан класс дүүргээд, холын фермэ хүдэлхэеэ ерэһэн Катя Тубанова, Катя Цыденова, Ольга Мархаева гэгшэдтэ түрүү малшанай дүй дүршэл туһатай ааб даа. Гурбуулан дуу шагнаха, дуулаха угаа дуратай байба. Хонгёо һайхан хоолойгоор шэнэ шэнэ буряад дуунуудые дуулажа байхадань баярлагдаа һэн.

Иимэ хани халуун уулзалганууд Хамнида, Шара Азаргада, Үлэгшэндэ, мүн бэшэ тээшье болоо. Хаанашье ябахадамнай колхозниугууд, совхозой хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад тон баяртайгаар угтаһан, асуудалнуудые табиһан, ерэжэ байхыемнай уриһан байна.

Элүүр энхын булан

...ШАҺАА ЯАЖА ҺЭРГЫЛХЭБ?

...й амяа абажа ... бүтэжэ зободог ... астма гэжэ ... нэрлэдэг. Теэд ...үшэн олон янза байдаг, ...доо шалтагаанһаа боло...

...ин эндэ бронхиальна аст...ушаа дэлгэрэнгышэгээр ... һаналтайбди. Юуб гэ...энэ үбшэн хүйтэнэй са...милхэлээр һэргэн бо...һүжэрдэг зантай.

... үбшэнэй гол шалтагаа...эшэд, эрдэмтэд элдэбээр ...рилдаг. Олонхинь хадаа ... медицинэдэ аллергия ... нэрлэгдэдэг үзэгдэлтэй ...

...ергия» гээшэ юун бэ гэ...өөр абажа хэлэхэдэ, ...далда дайралдадаг эл...үдһээ урдань ядаг... аад, гэнтэ хүнэй маха...тарахаяа болидог ушар .... Жэшээнь, ургамал, ...дэй үнэрһөө, эм домһоо, ...һоо боложо зарима...ур, бэень бэржыдэг, ... амилхань игсуу боло...рээнһээ даамжаран эл...һэн, тэрэ тоодо брон... астма хүрэнэ гэлсэ... зүбшөнүү байдаг.

...эйн үһэ зүһэнһөө, ...һарһаа, шалтагаалан, ...хүн «кошачья» гэжэ ... үбшэлдэг.

...һэн хоолойн, шүдэ... аманай үбшэнүүдһээ, ...шай ханяаданһаа астма ...рдэг. Гэр соогоо һалан ...аа, жэшээлхэдэ, хирэ...душка ходо дэрлэжэ ун...а, шанар муутай эдеэ ... үбшэн мүн лэ һэдэр...бүтлэржэ үндэдаг үбшэн...нүүд бэлээр астмада ...

...ые үг дахажа хүрэдэг ... гээд зариман һэжэг...

...—нуһаг, хүндэ үбшэн. ... дайрагдаһан хүн нэгэ ..., нэгэ бараг болоһон ... байдаг. Үбшэнэй хүн...ь хүнэй амин бүтэхэеэ ... шэг шарайнь хүхэ са...болоод, хүлэрдэг. Илан...илһан агаараа һөөргэнь ...инь ехэ хүндэ байдаг. Иигэжэ үбшэлһэн хүн нэгэ хэды минутын гү, али хэдэн часай, сүүдхын туршада зобожо магадгүй. Үбшэнтэнэй удаан һалхинда ябаа һаа, тамхи татаа, хүндэ ажал хээ һаань гү, али ханяагаашье һаань, астмань дахинаа һүжэржэ болодог юм.

Энэ хүндэ үбшэниие зүбөөр аргалхын тула түбхын түрүүн тэрэнэй юунһээ боложо эхилһэн ушар шалтагааниие элирүүлхэ шухала. Манай Буряадай республиканска больницын дэргэдэхи аллергическэ таһагай медицинын хүдэлмэрилэгшэд энэ талаар горитой амжалтануудые туйлажа байнхай.

Һүүлэй үедэ астмаар үбдэһэн хүнэй мүнгөөрһэн хоолой руу эм хэжэ аргалдаг дүршэл һайн үрэ харуулна. Мүн зайн галаар, гипнозоор, зүүгээр хадхажа аргалхада, туһатай гэжэ элирүүлэгдээ.

Заримдаа астмаар үбшэлһэн хүнүүд нютагаа һэлгэдэг. Тиихэдэнь үбшэниинь оройдоошье эдэгэшэдэг гү, али удаан болоод хүрэдэг байна.

Хүнүүд үбшэнэйнгөө бараг болоходо уудаг эмүүдээ, аргалуулгаяа орхихо ёһогүй. Харин хэдэн һарын, жэлэй туршада эмнэлгэеэ үргэлжэлүүлжэ байгаал һаа, бараг болодог. Уудаг эмүүдһээ эфедрин, теофедрин үлэмжэ һайн гэжэ тодорүүлагданхай. Эдэ эмүүдые үглөөгүүр, аспирин унтахынгаа урда тээ уухада туһатай.

Астмаар үбшэлһэн хүнүүд ажаллаха, амарха сагаа зүбөөр хэрэглэхэ зэргэтэй. Үглөөгүүрынь ходо зарядка хэжэ байбалнь, ехэ һайн.

Гэбэшье астма үбшэниие эсэслэн аргалха асуудал үшөөл гүйсэд шиидхэгдээдүй... Зүгөөр тэрэниие уридшалан һэргылээд, һүжэрөөнгүй зүбөөр аргалуулаад ябаһан хүн ядамаггүй сарюун, шадал зэргээрээ хүдэлжэ, ута наһа наһалан ажаһуудаг.

В. ТАРНУЕВ,
республикын элүүр энхые хамгаалгын министерствын 3-дахи больницын врач.

ЭДЭБХИТЭЙ АТЕИСТНҮҮДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

Һургуулинуудай һурагшадые бурханда шүтэдэггүйгөөр хүмүүжүүлгэ тон ехэ удха шанартай хэрэг мүн. Юундэб гэхэдэ, энэмнай марксистско-ленинскэ үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлгын нэгэ шухала хубинь болоно бшуу.

Научна эрдэм мэдэрэл юрэнхыдөө байгаалиие материалис ёһоор ойлгохо арга олгодоггүй гээд мэдээжэ. Эрдэм наукын туйлалтануудые бурхан шажанай мухар һүзэгүүдтэй зэргэсүүлхэһээ гадна, һурагшад болон залуушуулда нүлөөлдэг нютаг нютагай хүн зоной дунда дэлгэрһэн шажан мүргэлэй мухар һүзэгтэй эдэбхитэйгээр тэмсэхэ хэрэгтэй.

Һурагша бүхэн атеист байха ёһотой.

Бурханда шүтэдэггүй һурагша бурхан, шүдхэр гэхэ мэтэ юумые тоодоггүйшье һаа, шажан мүргэл хүндэ хоро хүргэнэ гэжэ ойлгодоггүй. Тиимэ һурагша бурханда шүтэгшэдэй нүлөөдэ бэлэхэнээр орохо, тэрэшэлэн бурханда шүтэдэггүй ушараа тайлбарилжа шадаха аргагүй байдаг.

Ушар тиимэһээ һургуули гансашье һурагшадые бурханда огтолон шүтэдэггүйгөөр хүмүүжүүлхэ бэшэ, мүн гэр бүлэдэнь дайралдадаг бурханда шүтэхэ ушартай тэмсэгшэд болохо ёһотой. Байгаали болон обществодо болодог үйлэ хэрэгүүдые научна ёһоор ойлгоһон, шажан мүргэл эрдэм наукада харша, тэрэнэй тайлбаринууд худал хуурмаг гэжэ мэдэһэн атеистнүүд ямаршье ушарта һүзэгшэ хүнүүдэй нүлөөдэ орохогүй.

Шажанай мухар һүзэгтэ абтаһан хүнүүдэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри һурагшад ябуулжа, тэдэ хүнүүдэй алдуу эндүүень заажа үгэхөөр һурагшадые һургуулиин багшанар хүмүүжүүлхэ ёһотой.

Арбадахи классай нэгэ басаган сочинени соогоо иигэжэ бэшэнэ: «шажан тухай асуудалаар хүгшэн эжытэйгээ һанамжаяа ходо буляалдадагбди, шажанай муу талые элишэлхэ гэжэ оролдодогби. Зарим асуудалнуудые тайлбарилжа шадангүй мухардашадагшье һаа, ши зүбөөр хэлэбэш гэжэ мэдэрдэггүйб. Тэрэмни намдаа иигэжэл хэлэдэг: «Эрдэм наукын тайбарилжа шададаггүй нэгэл юумэн бии тэрэнһээ гадуур хүн бүхэн мүргэлтэй байха ёһотой, шажан хүндэ һаад хэдэггүй юм». Хүгшэн эжынгээ бурханда мүргэхэеэ болиһондонь баяртайб, гэбэшье һанамжаяа буляалдаһаар зандаабди».

Энэмнай эдэбхитэй атеистын жэшээ гээшэ. Бүхы һургуулинууд һурагшадаа иимэ атеистнүүд болгохоор хүмүүжүүлхэ ёһотой байһаниинь бултанда мэдээжэ ааб даа.

Энэ гол зорилгоёо бэелүүлхын тула һургуулинуудта саг үргэлжэ атеистическэ хүдэлмэри ябуулагдаха ёһотой. Багшанар физикэ, хими, зоологи, ботаника болон бусадшье предмедүүдые зааха үедөө энэ хүдэлмэреэ мартаха ёһогүй, Шажан мүргэлдэ эсэргүүгээр һурагшадые хүмүүжүүлхын тула нютагай хүн зоной дунда шажан мүргэлэй мухар һүзэг хэр зэргэ дэлгэрэнхэйб гэжэ мэдэхэ шухала. Энэ хүдэлмэриие амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө һурагшадай гэр бүлэдэ, түрэлхидэй суглаануудта ошохо, һурагшадай хэшээл дээрэхи, һургуулиһаа гадуурхи журамые хараха, түрэлхидэй комитет болон ниитын организацинуудтай холбоо байгуулха, тусгаар шэлэгдэһэн темэдэ сочинени бэшүүлхэ, анкетэнүүдэй асуудалнуудта харюу үгүүлхэ гэхэ мэтэ онол арганууды хэрэглэжэ болохо байна.

Иимэ аргаар элирүүлэгдэһэн баримтануудай ашаар үнгэрһэн сагай мухар һүзэгтэй тэмсэхэ тодорхой хэмжээнүүдые хараалха арга олдохо байна. Багшанар, классуудые, хүтэлбэрилэгшэд классууд соогоо, тэрэшэлэн һурагша бүхэнтэй ямар хүдэлмэри ябуулхаб гэжэ түсэблэхэ байна. Атеистическэ хүмүүжүүлгые саг үргэлжэ, тодорхойгоор, нэгэ гол шэглэлтэйгээр ябуулбал, һайн бэлэй.

Багшанарай институдай биолого-химическэ факультедэй студентнүүдтэй хамта Улаан-Үдын 8-дахи, 9-дэхи, 29-дэхи һургуулинуудта анкетэнүүдые тараажа, атеистическэ хүмүүжүүлгын бодото байдалые тодорхойлһон байнабди. 6—9 классудай 73 һурагшын 58-ниинь (гэртээ түрэлхидынь бурханда мүргэдэг, шажан мүргэлэй һайндэрнүүдые тэмдэглэдэг гэхэ мэтэ) шажан мүргэлтэй холбоотой, тэрэ тоодо 20-ниинь «мэдэнэгүйб», «мэдэжэ яданаб» гэжэ харюусаа. «Мэдэжэ яданаб» гэжэ харюусагшадай тоо мандa яһалашье ехэ дохёо үгэжэ байнал даа.

8-дахи һургуулиин зургаадахи классай 25 һурагшын 4-ниинь бурхан бии гү, али үгы гү гэжэ һайн мэдэнэгүйлби, харин 21 һурагшын гэр бүлэдэ сагаалганай, улаан үндэгэнэй үдэр тэмдэглэдэг гэжэ харюусаа.

9-дэхи һургуулиин юһэдэхи классай 19 һурагшадай 18-ниинь бурхан бии гэжэ тоолоногүй. Эдэмнай һургуулида һурахадаа бурхан шажанда шүтэхэгүйгөөр хүмүүжүүлэгдэһэн хүнүүд гэжэ анхаралдаа абаха ёһотойбди. Харин һурагшад абаһан научна үзэл бодолоо ажабайдалай үйлэ хэрэгүүдтэй дайралдахадаа ондоогоор тайлбарилдаг. Хэрбээ эдэ һурагшадай 8-ниин бурханай дүрсэ гэртэмнай үгы гэжэ харюусаа һаань, тэдэнэй арбаниинь харюу үгэнгүй орхёо. Юундэб гэхэдэ, гэр бүлэдэмнай бурхан шажанай мухар һүзэг бии гэжэ сэхыень мэдэрхэ дурагүй байгаал ха.

Эдэ асуудалнуудта харюу абаад байхадаа, атеистическэ хүмүүжүүлгын ямараар ябуулагдадаг тухай тобшолол хэхэ аргатай болонобди.

Элдэб мухар һүзэгтэ хабаатай асуудалнуудые хаража үзэхэдэ, мүн лэ тиимэрхүү байдал элирнэ.

Тиимэ болохолоороо анкетын асуудалда харюусаһан һурагшадай 34 процентнь элдэб мухар һүзэг, бэлгэ гэхэ гү, али зүүндэ этигэдэг гэжэ тодорхойлбобди.

Кабанскын дунда һургуулиин юһэдэхи классай һурагшадай харюусаһан анкетэнүүд соо иимэ юумэнүүд бэшээтэй байба: «Гэрэлээ эбдээд, тугалаа үхүүлээбди» «Хутага унахадаа муу юм», «Халбагын унаа һаа, эхэнэр ерэхэ», «Би һайнаар мэдэнэгүйб». 9-дэхи классай 45 һурагша сооһоо хорин һурагшань элдэб янзын зүн, мухар һүзэг гэхэ мэтэ юумэндэ анхаралаа табидаг байба.

Иимэ ушарнууд һургуули бүхэндэ дайралдажа болохо. Ушар юуб гэхэдэ, бодото ушар байдалые шэнжэлхэ, зохихо тобшолол хэхэ ёһотой ха юм.

Шэнэ үеын хүнүүдые хүмүүжүүлхэ гээшэ гансал һургуулинуудай бэшэ, мүн гэр бүлын үргэн олониитын хэрэг ха юм. Һургуулиин коллективүүд түрэлхидэй комитет, нютагай клуб, кино, музей, библиотекэ, пионернүүдэй байшантай нягта холбоотойгоор ажалаа ябуулха шадабал, атеистическэ хүмүүжүүлгэдэ ехэ амжалта туйлагдаха байна.

Н. МИРОНОВ.

ГУРБАДАХЯА ТАБИГДАҺАН ЗҮЖЭГ

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрай коллектив энэ жэлэйнгээ сезоние «Тайшаагай ташуур» гэжэ зүжэгөөр эхилбэ.

Буряад совет литературын үндэһэ һуури табилсагшадай нэгэн Х. Н. Намсараевай бэшэһэн «Тайшаагай ташуур» 1945 ондо түрүүшынхеэ нэйрүүлагдажа табигдаһан байгаа.

Зүжэг соо Ринчин-Доржо Дымбылов болон Тарба Жигжитов гэгшэдэй тайшаа болохо гэжэ засагай түлөө хэһэн тэмсэл онсо һуури эзэлнэ. Эдэнэй али алинайнь тала бариггша баяд ноёд баһал хоорондоо харшалдана. Тэдэнһээ гадна Гоншог үбгэн түрүүтэй арад зоной түлөөлэгшэд энэ болоһон зүрилдөөндэ хабаадалсана.

Энэ зүжэгые Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ф. С. Сахиров найруулан табиба.

Зүжэгэй гол рольнуудта тайшаа Ринчин-Доржо Дымбыловэй ролиие РСФСР-эй габьяата артист С. Д. Будожапов, хатан-Долгорой рольдо Буряадай АССР-эй габьяата артистка Н. Ц. Шагдарова, Тарба Жигжитовэй ролиие Буряадай АССР-эй габьяата артист Ц. П. Пурбуев гэгшэд гүйсэдхэһэн байна.

— Хоца Намсараевай «Тайшаагай ташуур» гэһэн зүжэг манай театрай коллектив гурбадахяа найруулан табижа, республикынгаа ажалшадта харуулба, — гэжэ тус театрай ахамад режиссер, БурАССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ф. С. Сахиров хөөрэнэ.

Театрай коллектив ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулжа Казахай ССР-эй драматург Д. Мусреповэй «Козы-Кортеж и Баян солу» гэһэн зүжэгые бэлдэжэ эхилбэ. Энэ зүжэг байгша оной декабриин эхеэр харуулагдахаар хүлеэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: артистнууд С. Д. Будожапов Тайшаагай, Ц-Д. Пурбуев Н. Ц. Шагдарова хоёр Тарба Жигжитовэй хатан Долгорой рольнуудые гүйсэдхэжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЕВРОПОДО АМГАЛАН БАЙДАЛ ТОГТООХО

ГДР ФРГ хоёрой хоорондын харилсаанай үндэһэ һуури тухай договор бэлдэжэ, ноябриин 8-най үдэр Бонндо даб дээрэ гар табиһан ушарые Европын олониитэ ехэ ханангяар угтаа. Энэ договорые ФРГ-тэй СССР-эй, ПНР-эй баталһан договорнууд, Баруун Берлин тушаа дүрбэн талын хэлсээн мэтын документнүүдтэй адлидхан, тэрэнэй шухала удха шанартай байһые элдэб оронуудай политическэ ондо ондоо хараа бодол баримталдаг хэблэл тэмдэглэнэ. Польшын «Трибуна люду» газетэ энэ договорые «Европодо амгалан байдал тогтоохо, тус түбидэхи харилсаае бүрин тогтонижоруулха шухала шата» болоно гэжэ тайлбарилба. Дурсагдагша договорые «Дайнай хойто тээхи манай түүхэдэ хубилалта хэхэ», «харша харилсаанда эсэс табиха, харилсаа холбооной үеын эхин болохо», «ФРГ ГДР хоёрой хоорондын харилсаанай зам заһаруулан сэбэрлэхэ» документ гэжэ ФРГ-гэй канцлер В. Брандт нэрлээ.

Нээрээшье тиимэ. Энэ договортой зохилдуулан, ГДР ба ФРГ «тэгшэ эрхын үндэһөөр, хүршэ ёһоной тааруу харилсаа хоорондоо тогтоохонь», «хоёр гүрэнэй алининньшье дулдыданги бэшэ бэеэ даадан ябуулга дотоодын ба гадаадын хэрэгүүдтэе баримталха байна», «хоорондохи хилынь мүнөө, саашадаашье хубилгагдахагүйе лаблан батална».

Эдэ бүгэдэнь зүришэлдөөтэ байдал усадхаха, «бүхы Германиие гансааран засаглаха» эрхэтэйбди гэдэг Бонной урдын түримхэй бодомжые зайсуулха, «Хальштейнэй хараа бодол» гэгдэдэг уршагта шунахайралгын эсэслэн буруу һурэһые хуулита ёһоор баталха байха. «Договорто даб дээрэ гар табилгын ёһолол юу харуулааб гэхэдэ, Германиин хоёр гүрэнэй бии болоһые хуулита ёһоор лаблан баталба», — гэжэ Франциин «Орор» газетэ бэшэнэ.

Эдэ хоёр гүрэнэй ООН-до оролго тухай бэшэг абалсаһаниинь — ГДР ФРГ хоёрой хоорондын хөөрэлдөөнүүдэй шухала үрэ дүн болоно.

Тус договорой уласхоорондын шухала удха шанар юуб гэхэдэ, һүүлэй хэдэн арбаад жэлэй турша соо хоёр дахин дэлхэйн дайнуудай гуламта болоһон Европын энэ хубидахи ниитын ондо ондоо байгууламжатай Германиин хоёр гүрэнэй амгалан ёһоор харилсан оршолгын найдамтай үндэһэ һуури хангана. Тэрээнһээ гадна, энэнь Европодо амгалан байдал байгуулха хэрэгтэ хоёр гүрэнэй эдэбхитэйгээр хабаадаха, тусхайлан хэлэбэл, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө зарлал гада эдэнэй тэгшэ эрхэтэй гээр хабаадаха үндэһэ һуури хангана.

Р. НИКСОН ПРЕЗИДЕНТЭЭР ДАХИН ҺУНГАГДАБА

Америкын Холбоото Штадуудта президентые һунгаха һунгалта ноябриин 7-ной үдэр болоо. Тэрэнэй үрэ дүнгүүдэй иимээр гараханиь эли байһан юм: мүнөөнэй президент Р. Никсон демократическа партиин кандидат Дж. Макговерные ехээр булижа, илалта туйлаба.

Газетэнүүдэй шэнжэлэгшэд һунгалтын дүнгүүдые тайлбарилха зуураа. иигэжэ тэмдэглэнэ: Никсонэй илаһан ушар — республиканска партиин, һунгалтын урда тээхи программые Америкын һунгагшад һайшаан шэлээ гэһэн удхатай бэшэ байна. Демокрадуудай, республиканецуудай программануудынь олон талаараа адли юм.

Никсонэй булиһан ушар юугээр тайлбарилагданаб?

США-гай гадаадын политикын талаар һүүлэй үедэ болоһон хубилалтанууд, түбхын түрүүндэ Совет орон Америкэ хоёрой хоорондын харилсаанай заһаржа захалһан ушар һунгалтын үедэ Никсонэй гол козыринь боһон байна гэжэ олонхи адаглагшад тоолоно. Бүгэдэнэй мэдэрһэнэй ёһоор, совет-американ хэдэ хэдэн хэлсээнүүдые американ олониитын һайшаан угтаһан ушар уласхоорондын шахардуу байдал һулаpуул гада туһа дүхэм болоо. Энээнһээ уламжалан, орон доторхи олохон бэрхэшээлнүүд зайсуулагдаха бээз гэжэ американ арад найдана. Тэдэнь ямар бэрхэшээлнүүд бэ гэхэдэ — мүнгэнэй үнын ехээр унажа байһан ябадал, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэ, ажалгүйдэлгэ, городуудай байдалай муудалга, гэмтэ ябадал гаргагшадай олошоролго гэхэ мэтэ болоно.

Һунгалтын урда тээхи кампаниин үеэр гол анхарал татаһан вьетнамай асуудалшье һунгалтын үрэ дүндэ нүлөөлһэниинь дамжаггүй. Гэхэ зуура, демокрадуудай кандидат Макговернын дайе болюулха найдуулгануудаар лэ хизаарлахадань, харин президент Никсон дай болюулха тухай ДРВ-тэй үгээе ойлголсоһоноо (тэрэ хэлсээндэ Вашингтоной гар табядуйшье һаань) һунгалтын урда тээ оло дахин дурдаһан байна. Теэд, тиигэжэ үгээе ойлголсоһон ушарай һунгагшадта нүлөөһэниинь элитэ. Юундэб гэхэдэ, абаһан уялгануудаа Никсонэй правительство дүүргэхэ ёһотой гэжэ һунгагшад тоолоно бшуу.

Президентын тушаалай түлөө тэмсэлдээ республиканецуудай угаа ехэ мүнгэ зөөритэй, номнол хэхэ арга боломжотой, ехэ баяшуулай зүгһөө дэмжэлгэ абадаг байһыень, тэрэшэлэн засаг барижа байгаа кандидадай бүлюу хүсэтэй байһыень хараада абаха хэрэгтэй.

Тиин. президентые һунгаха һунгалтын дүүрэбэшье, Америкэдэхи олон асуудал шиидхэгдээгүй зандаа үлэнхэй. Һунгалтын урда тээ республиканецуудай үгэһэн найдуулгануудай дүүргэлтэ болгогдохыень олон миллион американецууд шэнэ захиргаанһаа хүлеэнэ.

В. СЕРОВ,
О. АНИЧКИН
(ТАСС).

СУГЛАРАГШАД ҺАЙХАШААГАА

Буряадай гүрэнэй филармониин бүлэг артистнар мандаһаа айлшалба.

Баян программатай, һонирхолтой концертеэ артистнар СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулаихай.

Дэлхэйн болон СССР-эй элдэб арадуудай дуу гүйсэдхэһэн Клавдия Шулуновагай хонгёо хоолой, Оюун Тумуровагай огсом дорюун хатарнууд сугларагшадта ехэтэ һайшаагдаа.

Буряад арадайнгаа дуунуудые шадабаритайгаар дуулаһан Агван Дондуков мүн лэ халуунаар угтагдаа.

Захааминай аймагай Михайловка тосхондо ажаһуугшадай зүгһөө Буряадай филармониин энэ бүлэтэ баяр баясхалан хүргэнэбди.

С. МУНКУЕВ,
тосхоной клубые даагша.

АРХИ — АЖАЛАЙ, АМИ НАҺАНАЙ ДАЙСАН

ҺОГТУУ ЖОЛООШОДТО — ХАРГЫ ХААЛТАТАЙ

Харгы замуудта болоһон гэнтын аюулнууд тушаа мүрдэлгэ хэхэдэ, олонхи ушарта автомашина хэтэрмэ түргөөр ябуулһанһаа, жолоошодой һогтуугаар харгы замда гараһанһаа гэнэ аюул болоно гэжэ тодордог. Манай республикын харгы замуудта байгша оной 7 һарын туршада болоһон 358 элдэб гэнэ усалнуудай гурбанайнь хоёр хуби жолоошодой харюусалгагүй ябадалһаа болоһон байна.

«СССР-эй харгы замуудаар, хүн зоной ажаһуудаг һуурин. хото городуудай үйлсөөр ябаха дүримэй» ёһоор һуурин газарта час соо 60 километрһээ. харин пассажирнуудтай һаа, 50 километрһээ дээшэ түргэн скоростёор гүйлгэхэ хорюултай байбашье, энэниие хазагайруулдаг ушар олон. Энэбнһээ шалтагаалан, жэшээлхэдэ, Улаан-Үдымнай Октябрьска, Железнодорожно районуудта, Хэжэнгын, Сэлэнгын. Хяагтын, Яруунын, Хориин ба Захааминай аймагуудта харгы замай оһол аюул олоор болоо.

Суудхын ямар сагта энэ аюулта ушар болоноб гэжэ харахада, гол түлэб ажалай үлэрэй һүүлээр ушарна. Автогаражнуудай зүгһөө хиналта шалгалтын һулые һамбаашалан, зарим жолоошод хүдэлмэрийнгөө һүүлээр дуратай тээшээ гүйлгэлдэжэ, гүрэнэй автотранспортые хубиингаа аша туһада хэрэглэнэ. Тиин үдэртөө хүдэлжэ эсэһэн хүнүүд орой болотор автомашинаа жолоодоходоо усал хэхэнь олон болоно гээшэ. Үшөө тэрээн дээрээ «олзоёо» архи болгожо уугаад халамгайрхадаа, жолоошод һэримжэгүй болодог шуу.

Жэшээнь, Талецкий совхозой жолоошон Кузнецов һогтуугаар Улаан-Үдын Киевскэ үйлсөөр гүйлгэжэ ябатараа харгыһаа хадууржа, халхабшын саана үхибүүгээ хуурайлжа байһан Ивановтон гэжэ айлайхиие үхэтэрнь дараа. Энэ жэгшүүритэ усал хэһэн жолоошон хуулиин харюусалгада хабадуулагдаа. Теэд, ямаршье шангаар хэһээгдээшье һаань, талада ябаһан зон шортоол хосороод һалаа хаям.

Архи ууһан хүндэ ямаршье транспорт найдажа болохогүй. Республикын ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд болон эдэбхитэд байгша ондо мянгаад шахуу жолоошодой һогтуугаар машинада һуугаад ябаһыень бариһан байна. Тиигээгүй һаа, харгы замуудта үшөө хэды ехэ аюул боложо магад байгааб?

РСФСР-эй Верховно Со[...] Президиумэй 1972 оной [...] ниин 19-дэ тунхаглаһан «[...] хидалгатай ба алкогол[...] эрид шангаар тэмсэл ябуул[...] гэһэн Указ дотор һогтуу[...] транспорт жолоодогшод [...] жэлээр үнэмшэлгэеэ ха[...] ха. мүн 10 түхэригһөө 30 [...] хэриг хүрэтэр ялада уна[...] Иимэ зэмэ амасаһанай һү[...] табан жэлэй хугасаа соо [...] хинаа халамгай ябаһанаа [...] рүүлэгдэе һаа, жолоодохо [...] хэеэ хоёр жэлһээ табан [...] хүрэтэр хаһагдаха. Тиим[...] 10-һаа 50 түхэриг хүрэтэр яла түлэхэ байна. Автом[...] на жолоодохо эрхэеэ хаһуу[...] һан аад. рульда һогтуу[...] һуубал, нэгэ жэлээр эрхэ[...] лөөгөө хаһагдаха гү, али [...] болзорто баалалтын хүдэлм[...] дэ хандуулагдаха. Үгышье [...] 100 түхэригэй яла түлэхэ, [...] тотранспорт жолоодохо [...] табан жэлээр хаһагдаха юм.

Зарим харюусалгагүй жолоошод харгын оһол, усал [...] лэнхидэе архиин гэнээр [...] но. ойлгогты гэхэдэ анхар[...] гүй. Тиимэшүүл һүүлэй [...] дэ һогтуугаар машина жоло[...] лдожо ябаһаар. авари хэһэн [...] али ГАИ-гай хүдэлмэрилэг[...] дэй, ниитын автоинспек[...] нүүдэй гарта ороһон [...]. Жэшээлэн хэлэбэл, «Элек[...] машина» заводой жолоош[...] Виктор Дубов командиров[...] һоо бусажа ябатараа харг[...] архи уужа, халамгайга[...] ГАИ-гай инспектортэ бари[...] жа, арбан түхэригэй яла[...] унаа. Судна бүтээлгын заво[...] токарь Геннадий Дементь[...] гэгшын зуун табин грам[...] ууһаниинь уршаг татаа.

Энэ мэтээр шэнэ Указай [...] дэһөөр хэдэн зуугаад [...] транспорт жолоодохо эрх[...] хаһагдаа, ялада унаа.

Республикын харгы заму[...] та оһол аюул һэргылхын [...] эмхидхэлэй, хиналтын. [...] гууламжын хүдэлмэри [...] нөөр ябуулха шухала. Энэ [...] гэниитэ зоной, штатнабшэ [...] тоинспекторнүүдэй үүргэ [...] нэшэгүй ехэ. Тэдэнэрэй [...] лүүн туһаламжада тушаа[...] автоинспекциин хүдэлмэр[...] шэд, мүрдэлгэ-хэһээлгын [...] гаануудай түлөөлэгшэд [...] замда ябаха дүрим, [...] хазагайруулагшадтай, [...] гаяа архи уугаад рульда [...] шадтай тэмсэл улам [...] хэхэ. шангадхаха арюун [...] гатай.

Г. ТОЛОКНОВА,
республикын ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

БЕРЛИН
СОВЕТ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭНЭ

ТАСС

«Уласхоорондын харилсаанда хүсэ хэрэглэхэгүй ба ядерна зэбсэг хэрэглэлгые хэтэдэнь хорихо тухай» Советскэ Союзай оруулһан асуудалые ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVII сесси дээрэ зүбшэлжэ байһыень Германиин Демократическа Республика һайшаана гэжэ ГДР-эй правительствын эндэ тунхаглагдаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Советскэ Союзай оруулһан дурадхалые ГДР халуунаар дэмжэнэ гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ уласхоорондын мүнөөнэй байдалай эрилтэнүүдтэ харюусана, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал хангаха шухала үүсхэл болоно.

СССР-эй үүсхэл бүхы арадуудай, гүрэнүүдэй аша туһада бүримүһэн харюусана гээд мэдүүлгэ дотор саашадаа тэмдэглэгдэнэ.

ХАНОЙ
ДОБТОЛГОНУУД ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын газар нютагуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо үргэлжэлүүлхэдээ, ноябриин 9-дэ США-гай авиаци Винь хотые, Тханьхоа, Нгеан, Хатинь, Куангбинь провинцинуудай, Виньлинь зонын хүн зоноор олон районуудые хархис муухайгаар бомбодобо. Стратегическэ «В-52» түхэлэй бомбардировщигууд добтолгодо хабаадалсаһан байна.

ДРВ-тэй һуурин нютагуудые США-гай авиациин бомбодолгонууд Вьетнамай эзэрхэг түримхэй дайгаа американ империализмын үргэлжэлүүлхэ хараа түсэб байһые гэршэлнэ гэжэ Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ США-гай энэ гэмтэ ябуулгануудые эрид буруушаана.

УЛААН-БААТАР
МОНГОЛОЙ ХЭБЛЭЛЭЙ ҮДЭР

ТАСС

Революционно хэблэлэй үдэрые Монгол Арадай орон үргэнөөр тэмдэглэбэ. «Монголын үнэн» («Монгольская правда») газетын түрүүшын номер тэбхэр 52 жэлэй урда тээ Иркутск хотодо хэблэгдэжэ гараһан юм. Монголой Арадай-революционно партиие байгуулгада, монгол революционернүүдые хүмүүжүүлгэдэ, эндэ арадай хубисхал хэлгэдэ тус газетэ туйлай ехэ үүргэ дүүргэһэн байгаа.

Байгуулагдаһан үдэрһөө хойшо Монголой революционно хэблэл хүгжэлтын бүхы шатануудта, социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ МНРП-гэй үнэн сэхэ туһалагшын, хамтын пропагандистын, агитаторай, эмхидхэлшын, арадай дайшалхы трибунын үүргые нэрэтэй солотойгоор дүүргэһэн байха юм.

Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тудам Монголой Арадай Республикада хэблэлэй ажал ябуулга улам үргэдэнэ. 60 гаран газетэ, журнал мүнөө орон дотор хэблэгдэнэ. Тэдэ монгол, ород. англи, хитад, казах хэлэнүүд дээрэ барлагдан гарадаг. Дэлхэйн 50 гаран оронуудай үргэн ниитэ арад түмэн тэдэниие захижа абана.

ХАНОЙ
УРДА ВЬЕТНАМДА ХАШАЛТА ХАРШАЛАЛТА ХЭГДЭНЭ

ТАСС

Сүлөөлэлгэ гэдэг агентствын дамжуулһанай ёһоор, Урда Вьетнамдахи 1000 гаран түрмэдэ тамалагдан зобоогдожо байһан хүнүүдые — политическэ үзэл бодолоороо хаагдагшадые хэндэшье мэдүүлэнгүй алаха, хюдаха гэһэн харата ябуулга хэхые Тхиеугай хархис засаг бодомжолжо байна. Һүүлэй хоёр долоон хоногой турша соо сайгон засагаархид тэдэнэй хиналта доро байһан зонуудта полициин 20 мянга гаран мүрдэлгэ мүшхэлтэ хэжэ, үшөө 5 мянга тухай патриодые барижа, түрмэдэ хааба.

ПАРИЖ
Эрид шанга эрилтэ

ТАСС

Эб найрамдалай түлөө Франциадахи хүдэлөөнэй национальна совет США-гай правительствада бэшэг эльгээбэ. Вьетнамай Демократическа Республикын газар нютагуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо болюулха, Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай ДРВ-тэй хэһэн хэлсээндэ саг дары гар табиха эрилтэ табиба.

ПХЕНЬЯН
КНДР-эй Арадай Верховно сугланай Президиумэй Указ

ТАСС

КНДР-эй Арадай Верховно сугланай Президиумэй ноябриин 9-нэй Указай үндэһөөр, Арадай Верховно суглаанай, провинциин (городто сэхэ мэдэлтэй), городской (районно), ба уезднэ Арадай суглаануудай депутадуудые һунгаха һунгалтанууд 1972 оной декабриин 12-то үнгэргэгдэхэ.

КОПЕНГАГЕН
ХОЙТО ОРОНУУДАЙ КОММУНИСТНУУДАЙ ЗҮБЛӨӨН

ТАСС

Хойто оронуудай Компартинуудай түлөөлэгшэдэй зүблөөн ноябриин 9—10-да эндэ болобо. Европын хойто захадахи хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй гол шухала асуудалнуудые, Европо түбидэ аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, эндэхи түгшүүрилые һулааруулха асуудалнуудые Даниин, Норвегиин, Финляндиин, Швециин коммунистнууд зүбшэлбэ.

Ажалай бүгэдэнийтын кон федерации. Франциин демократическа ажалай конфедерациин уряагаар Франциин хэдэн миллион ажалшад демонстраци хэбэ. Франциин хүдэлмэрилэгшэд ажалай түлөөһэ дээшэлүүлхэ, 60 наһанһаа пенсидэ гараха, һэжалай гурим һайжаруулха гэһэн эрилтэ табиба.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Парижда болоһон демонстрацин үедэ.
ТАСС-ай фотохронико.

НЬЮ-ЙОРК
ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Түбэй хада гүбээлиг нютагта, Урда Вьетнамай эрье шадарай провинцинуудта шэбээлһэн сайгон дахуулнуудай армиин бэхилэлгэнүүдтэ Урда Вьетнамай сүлөөлэлгын хүсэнүүд шанга сохилто хэнэ. Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ элдэб участогуудта болоһон байлдаануудай үеэр Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд хархис дайсанда 84 дахин добтолго хэһэн байна.

Биньдинь провинцинуудта болоһон байлдаануудай үедэ патриодуудай зенитнэ частьнууд американ хүндэ вертолет буудажа унагаагаа. Сайгон армиин десантна подразделенинүүдтэй 40 шахуу солдат энэ вертолёдто һуужа ябаһан байгаа.

Урда Вьетнамай ниислэл хото шадар шанга байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Сохилтонуудые удаа дараалан хэжэ, стратегическэ шухала үүргэтэй 1-дэхи харгые патриодууд таһа дүүрэн абаба.

Американ-сайгон авиаци зэрлиг бүдүүлигээр бомбодожо үргэлжэлһөөр. Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ американ хүндэ бомбардировщигууд, сайгон авиаци 350 гаран ниидэлгэ хэһэн байна. Сайгон хотын оршондохи һуурин тосхонуудые, Куангчи. Биньдинь провинцинуудай эрье шадарай нютагуудые хархис муухайгаар бомбодобо.

Камбоджын патриотическа хүсэнүүдэй сэрэгэй ябуулганууд улам эдэбхижэжэ байна. Информационно агентствануудэй мэдээсэһэнэй ёһоор, ноябриин 10-да Пномпеньһээ баруун-хойгуур 40 километртэ байдаг Удонг гэжэ районно түб шадар эшээлһэн хархис хүсэнүүдэй гурбан бэхилэлтые эзэлэн абаба.

Такео провинциин түб шадар шанга байлдаанууд болоно. Патриотическа хүсэнүүдэй подразделенинүүд хархис хүсэнүүдтэ шанга харюу сохилто хэжэ, Такео хотын гарнизониие хүреэлһэн байха юм. Эндэ болоһон тулалдаанай үедэ дайсанай 100 гаран хүниие хүлһөөнь буулгаа, шархатуулаа.

ХАНОЙ. (ТАСС). Ноябрь һарын түрүүшын долоон хоногой турша соо Меконг мүрэнэй адагтахи Киенфонг провинцида эшээлһэн сайгон дахуулнуудай армиин сэрэгүүдтэй дайлалдахадаа, Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд дайсанай 550 гаран солдат, офицерые хүлһөөнь буулгаһан байна. АПО агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, тус провинциин олонхи һуурин тосхонуудые эзэлэн абаад, патриодууд стратегическэ шухала үүргэтэй 30-дахи, 40-дэхи харгые хиналтадаа бүрин абаба.

Ноябриин 8—9-дэ Куангчи провинцида болоһон байлдаануудай үеэр Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд дайсанай 350 тухай солдат. офицерые хүлһөөнь буулгаа. шархатуулаа, дайсанай 5 танк, бронетранспортер, 9 ехэ буу һандаагаа.

ХАНОЙ. (ТАСС). Кхмерскэ информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор. августын 26-һаа октябриин 14 хүрэтэр Кампот, Такео, Кампонгспы провинцинуудта болоһон байлдаануудта Камбоджын патриодууд Пномпениин армиин 380 гаран солдат, офицерые хүлһөөнь буулгаһан, 3 самолет буудажа унагааһан. дайсанай 35 танк, автомашина шатааһан, сэрэгэй ехэ техникэ, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые буляан абаһан байна.

ВАШИНГТОН
Эгээн үнэтэй дайн

ТАСС

Зүүн-Урда Азида США-гай үйлэдэжэ байһан эзэрхэг түримхэй ябуулга хадаа Америкын түүхэдэ эгээн лэ үнэтэй дайн болоно.

«Ю. С. Ньюс энд уорлд рипорт» журналай баримтануудай ёһоор, 1973 оной финансова жэлэй гаргашануудые хараада абалсахада, энэ дайнһаа уламжалан, американ налог түлэгшэд 135,5 миллиард доллар түлэхэ байна. Индохитадта болоһон байлдаануудай үедэ хэрэглэгдэһэн бомбонуудта, ракетэнүүдтэ ба бусад һомо хэрэгсэлнүүдтэ Холбоото Штадууд 28 миллиардһаа үлүү доллар гаргашалаа. Мэргэжэлтэдэй тоолон гаргаһанай ёһоор, энэ болоһон тулалдаануудай үедэ США олон самолёдуудые, вертолёдуудые, мүн сэрэгэй бусад техникэе гээһэн байна.

ГЕНУЯ
ИСП-гэй СЪЕЗД

ТАСС

Италиин Социалис партиин политическэ секретарь Дж. Манчини Италиин Социалис партиин эндэ нээгдэһэн 39-дэхи съезд дээрэ тоосоото элидхэл хэбэ.

Урдахи съездһээ хойшо үнгэрһэн дүрбэн жэлэй турша соо партиин ажабайдалда горитой хубилалтанууд боложо байгаа гэжэ тэрэ элидхэл дотороо тэмдэглэбэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мелиораторнуудай дайшалхы зорилгонууд» — түрүү бэшэг. «Мүрысөөнэй түүхэ-бэшэг» гэһэн ниитэ гаршаг доро материалнууд толилогдобо. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Туһалбариин албанай тодо нарин хүдэлмэри» — Ю. Музыкин статья. Л. Мартыновагай «Хэрбээ хүн бүхэнһөө асуубал...» гэжэ статья. Түрэл орон доторнай. «Социализмын хүгжэлтын үедэхи национальна харилсаан» — Н. Марайвай статьягай эхин.

Гурбадахи хуудаһанда. «СССР-эй ханинарай уласхоорондын уулзалга» — Д. Улымжиевагай статья. «Хүн зониие һайнаар хангаха» — В. Доржиевай статья. «Хүн зониие

Дүрбэдэхи хуудаһан[...] Уласхоорондын шэнжэлэ[...] лын саанаһаа. Нютаг [...] һонинууд. Соносхолнууд.

Зэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММ[...]
УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА
18.00 — Дамжуулгын [...] грамма. 18.05 — «Звезд[...] — октябрятануудта зориу[...] лаһан тележурнал. 18.[...] — Мультфильмнүүд. 19.05 — Телепанорама. — 19.2[...] Концерт. 20.05 — «Пар[...] ажабайдал». 20.30 — «[...] Сибирь» гэһэн кинож[...] 20.50 — Уласхоорондын [...] жэлэл (буряад хэлэн [...]) 21.05 — «Три весны Л[...]» — документальна [...] 22.05 — Үдэшын конц[...]

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-[...], зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-88, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-[...], культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-[...], информации — 34-05, общественная приёмная — 58-[...], машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

● Типография управления по делам издательства, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02498. Заказ № 1381.